

Kinetisch Noord

Ontwikkeling van het NDSM terrein
tot bedrijfsverzamelgebouw
van cultuurproducenten

Inhoudsopgave

Voorwoord *pagina 3*

1. Samenvatting en conclusies *pagina 5*

2. Inleiding *pagina 9*

3. Visie *pagina 11*

4. Stedenbouwkundig en Architectonisch plan *pagina 17*

5. Artistieke uitwerking 5.1 Inleiding *pagina xx* 5.2 Beschrijving pijlers *pagina xx* 5.3 Brainstorms *pagina xx*

5.4 Partners 5.4.1 Inleiding *pagina xx* 5.4.2 Partners *pagina xx* 5.4.3 Vervolg *pagina xx*

5.5 Programmering 5.5.1 Inleiding *pagina xx*

5.5.2 Programmering theater-, concert- en filmzaal *pagina xx* 5.5.3 Programmering Docklandshal *pagina xx*

5.6 Beleid *pagina xx*

6. Bezoekersstromen, ontsluiting en parkeren *pagina xx*

7. Organisatie *pagina xx*

8. Communicatie *pagina xx*

9. Financien *pagina xx*

10. Ontwikkelingsfase (=vervolgfase) *pagina xx*

Plan van aanpak jaar 1: Partners, Programmering, organisatieontwikkeling, Ontwerp- en bouw

11. Voorstellen en knelpunten naar de Deelraad *pagina 5*

11.1 Voorstellen restwaarde overname en garantstelling *pagina 5* 11.2 Voorstel onderhoud *pagina 5*

11.3 Voorstel ontsluiting, locatie en kostenindeling *pagina 5*

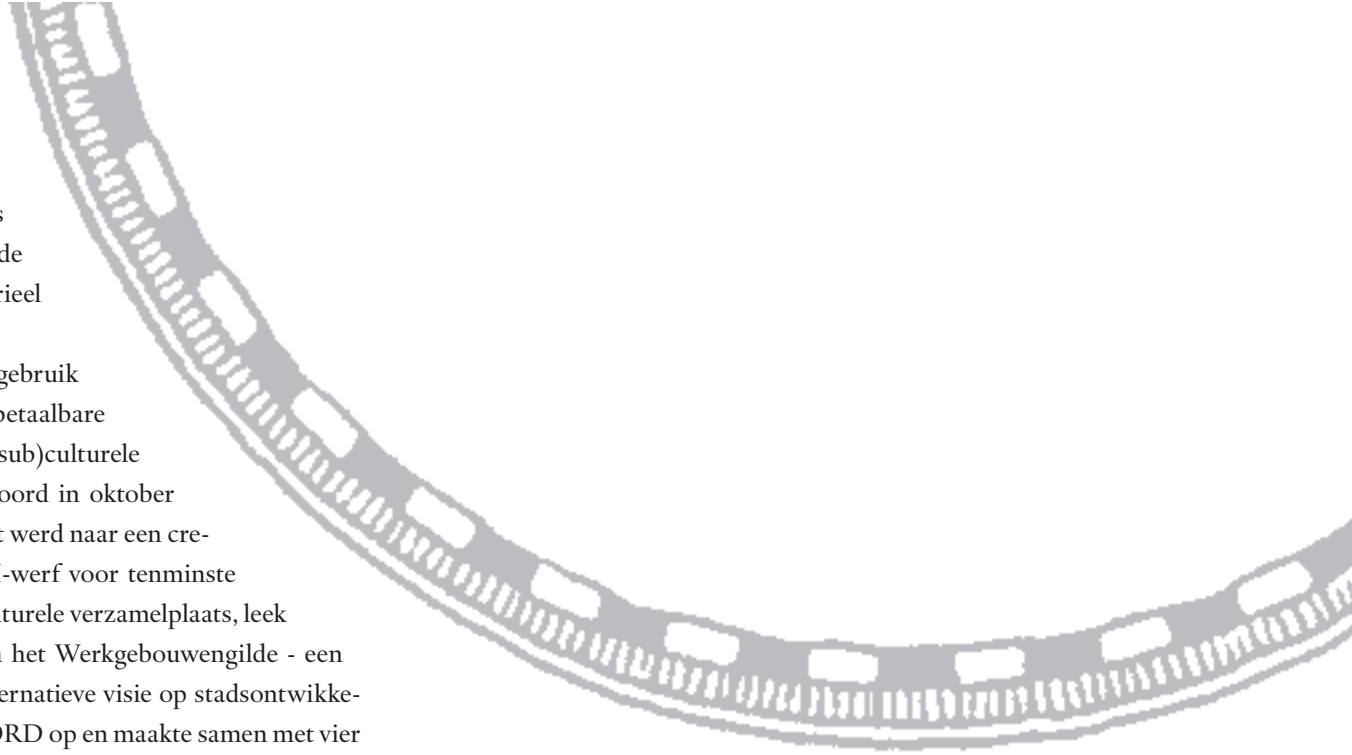
LINKS "Straatmythe", uit de straatvoorstelling "Strakter", 1998

Het terrein van de voormalige Nederlandse Dok- en Scheepvaartmaatschappij (NDSM) ligt aan de IJ-oever van Amsterdam Noord. Vanaf eind negentiende eeuw zijn hier boten gebouwd door generaties mannen. De kranen, scheepshellingen, kades en dokken herinneren aan die tijd en zo maken de NDSM-loodsen deel uit van belangrijk industrieel erfgoed in het Amsterdams Havengebied.

Voormalige pakhuizen en loodsen in hergebruik zijn vaak ideale plekken voor broedplaatsen, betaalbare ateliers en werkplaatsen waar ruimte is voor (sub)culturele experimenten. Toen stadsdeel Amsterdam Noord in oktober 1999 een prijsvraag uitschreef waarbij gezocht werd naar een creatieve ondernemer die de voormalige NDSM-werf voor tenminste vijf jaar kon ontwikkelen tot een veelzijdige culturele verzamelplaats, leek dat een gouden kans. Een aantal mensen van het Werkgebouwengilde - een vereniging van woon-werkpanden met een alternatieve visie op stadsontwikkeling - richtte de werkgroep KINETISCH NOORD op en maakte samen met vier architectenbureaus en het organisatie- en adviesbureau V.O.F. de Verandering een plan. De werkgroep won de prijsvraag en werd door stadsdeel Amsterdam Noord in de gelegenheid gesteld een haalbaarheidsonderzoek te verrichten. Daartoe is de stichting KINETISCH NOORD opgericht, die voorlopig haar intrek heeft genomen in Werkgebouw Het Veem, een bedrijfsverzamelgebouw aan het IJ recht met uitzicht op het NDSM-terrein.

Aan de wortels van KINETISCH NOORD ligt het steeds groter wordende tekort aan betaalbare werkruimtes, ateliers en experimenteerplekken in Amsterdam. “Amsterdam laat kansen liggen”, vindt Trevor Davies, directeur van het Copenhagen International Theatre. Op uitnodiging van de gemeente Amsterdam verbleef Trevor Davies eind vorig jaar een aantal weken in de stad om zijn visie te geven over het culturele klimaat in Amsterdam. In een artikel in de Volkskrant van 19 oktober jl. legt hij uit: “Amsterdam wordt een cliché, een soort Disneyland als het niet uitkijkt. De hedendaagse kunst valt enigszins buiten de aandacht

en vertrekt naar Rotterdam. Dat is jammer”. Volgens Davies betekent het ‘overgeorganiseer’ de nekslag voor het culturele klimaat van Amsterdam. “Ik heb het gevoel dat Amsterdam doorslaat. Elke plek heeft een bestemming, over alles is nagedacht. Kunstenaars hebben daarentegen anarchie nodig”. Hij zegt dat er in een stad evenwicht moet zijn tussen anarchie en structuur. Volgens velen ooit de charme van de stad.

Er is een dringende behoefte ontstaan aan onbeladen plekken voor nieuw en experimenteel talent en visie. Amsterdam heeft behoefte aan ruimte waarin ‘alternatieve imago’s, contra imago’s en nieuwe imago’s’ hun plek kunnen vinden. Nog relevanter is Davies zijn opmerking dat Amsterdam bekend staat om haar tolerantie voor tegencultuur, maar dat deze dreigt te verdwijnen door stedelijke vernieuwing en overorganisatie. Volgens de Amsterdamse Kunstraad werkt dit contraproductief op de productie van de cultuur en de stedelijke culturele dyna-

miek (zie het rapport ‘Stedelijke vernieuwing en culturele voorzieningen’).

Met het in hergebruik nemen van leegstaande panden, pakhuizen en loodsen in en rondom Amsterdam hebben kunstenaars en kleine culturele ondernemers al decennia lang zelf het initiatief genomen om voorwaarden te scheppen om deze dynamiek tot stand te brengen. Door het verdwijnen van vele van deze alternatieve woon- en werklocaties is de roep om een actief gemeentelijk cultureel beleid momenteel zeer dringend geworden.

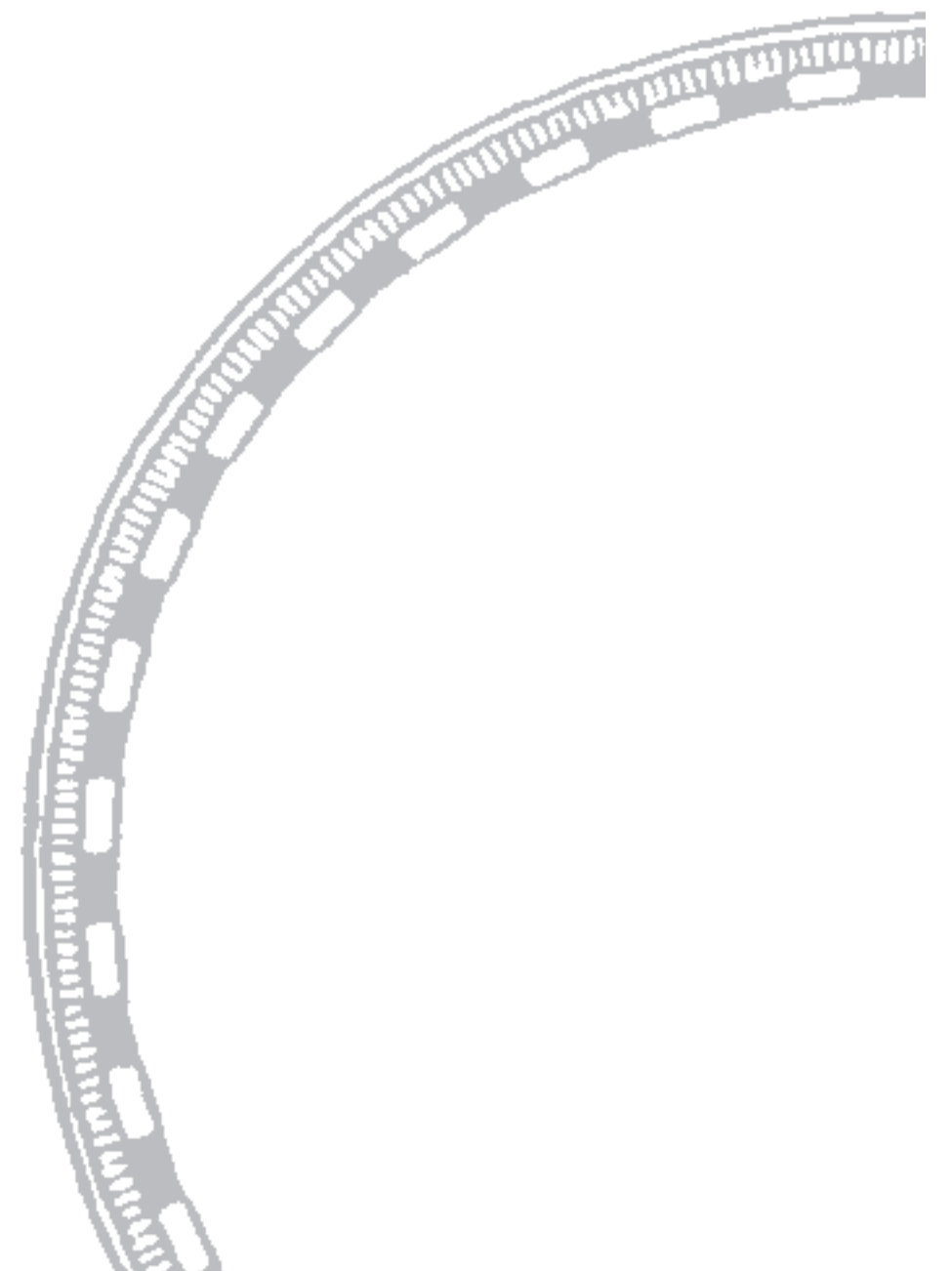
Zo heeft de gemeente op aandringen van het Werkgebouwengilde het project Broedplaatsen in het leven geroepen om de urgente ruimtebehoefte op diverse niveaus te ondervangen.

Stichting KINETISCH NOORD wil de voormalige scheepswerf op het NDSM-terrein in Amsterdam Noord transformeren in een experimenteerplek annex bedrijfsverzamelgebouw voor cultuurproducenten en ondersteunende bedrijvigheid. Een dynamische plaats waar:

- jonge theatermakers, filmmakers, muzikanten, beeldend kunstenaars en podiumkunstenaars zich naar hartelust kunnen ontwikkelen en waar ruimte is om te experimenteren
- diverse kleinschalige bedrijvigheid kan plaatsvinden direct naast belangwekkende of onafhankelijke kunst-, cultuur- en vakwerkpresentaties
- de synergie tussen de gebruikers via uitwisseling, raakvlakken en samenwerking daadwerkelijk leidt tot een tintelende (artistieke) meerwaarde
- het publiek zijn culturele hart kan ophalen.

De plannen van KINETISCH NOORD zoals zij in dit masterplan voorgesteld worden, sluiten naadloos aan bij de hierboven gestelde problematiek en belichamen nieuwe tot nu toe ongekende potenties op dit vlak. Met het concept van KINETISCH NOORD loopt Amsterdam Noord voorop in de actuele grootstedelijke discussie over broedplaatsen en vervult Amsterdam Noord een speerpunt- of boegbeeldfunctie in het (daadwerkelijk) realiseren van broedplaatsen en de voorwaarden die daaraan gesteld moeten worden. En dat op een moment dat het Plan van Aanpak van de werkgroep Project Broedplaatsen nog door de Gemeenteraad gefiatteerd moet worden.

Het terrein van de voormalige Nederlandsche Dok- en Scheepvaartmaatschappij (NDSM) ligt aan de IJ-oever van Amsterdam Noord. Vanaf eind negentiende

Woord vooraf

Cultuurwerf

Een 'bruisende mix van individuele kunstenaars, bekende en minder bekende onafhankelijke organisaties' met ruimte voor organische groei in een nieuwe cultuurwerf gevestigd op het NSDM-terrein in Amsterdam Noord vormt de kern van het transformatieplan van Kinetisch Noord. Dit plan is erop gericht Amsterdam 'opnieuw een plek te verschaffen waar energie wordt ontketend, een continu podium dat tegelijk werkplek, laboratorium en feestterrein is'.

Amsterdam

Stad met 'een menselijke schaal, publieke of openbare ruimte tot in de haarvaten en een kosmopolitische kwaliteit', aldus een bereisd Israëliisch kunstenaar woonachtig in Parijs en pratend over de geestelijke energie die hij in Amsterdam krijgt voor scheppende werkzaamheden (5 juni 2000). En 'hier kan je 's nachts om twee uur wandelen. Onvoorstelbaar wat een mentale ruimte dat geeft', zegt een kunstenaar uit Mexico City. Zij sprak over de betekenis van vrijheid voor het creatieve proces (6 juni 2000). De kosmopolitische kenmerken zijn te herleiden tot wat in Amsterdam zelf is te vinden, tot Amsterdam als hoofdstad van een land met buitengewone aantrekkingskracht voor vestiging van grote en kleine bedrijven, van individuen - uit vrije wil of uit noodzaak - voor langer verblijf, als 'resident' voor een of enkele jaren of als passant die steeds weer wil terugkeren naar die stad aan het IJ. Ook de nabijheid van Brussel, Parijs, Londen en andere Europese hoofdsteden verschaft Amsterdam een bijzondere - vooral buiten Europese - aantrekkingskracht.

Maar menselijke schaal kan verkeren in kneuterigheid, publieke ruimte kan vol gestructureerd worden en dan is het gedaan met de grootstedelijke vitaliteit. Wanneer vooral ruimte wordt geboden aan - op korte termijn economisch interessante - bewoners (mensen en organisaties) verschaalt de stad, ze wordt ongestructureerd. Voor wat betreft (jonge) kunstenaars, ongebonden organisaties met anarchistische trekjes en onvoorspelbare nieuwe starters op nog onbekende terreinen is het vijf voor twaalf. Met het 'voortvarend' slopen of commercialiseren van oude panden en loodsen ontstaat een enorm tekort aan - betaalbare - werkruimten en experimenteerplekken. Het recent ingezette gemeentelijke beleid met betrekking tot 'broedplaatsen' kan Amsterdam - voor kunst en kunstenaars - gastvrij houden. Dat draagt bij aan een vitale stad.

Amsterdam Noord

Het gebied boven het IJ wordt wel getypeerd als 'hybride', met een onduidelijke - vanuit het Centrum gezien onaantrekkelijke - identiteit. Sociale en stedenbouwkundige veelvormigheid gaan hand in hand. Stedenbouwkundige elementen lijken met een slagroomklopper door elkaar heen geslagen te zijn: fragmenten van bandbebouwing uit de 18e en 19e eeuw langs dijken, tuinstadjes uit de vroege 20e eeuw, naoorlogse 'moderne' woningbouw en laat postmoderne woningbouwexperimenten uit de 20e eeuw. Sociaal-culturele en economische structuren in Amsterdam Noord staan onder druk. Diffusie kan tot risicomijdend gedrag leiden of juist tot moed. Amsterdam Noord ontwikkelt beleid (sociaal-economisch, stedenbouwkundig en cultureel) en loopt met het plan tot herbestemming van het NSDM-terrein voorop, in de discussie over en, bij de realisatie van broedplaatsen voor kunst en kunstenaars. Kennelijk is dit stadsdeel in staat om te gaan met grilligheid en veelvormigheid, met essentiële factoren voor de vitale stad. Hybride (vermenging van elementen die verschillen en die doorgaans van elkaar gescheiden zijn, van functiemenging) niet als kwaal, maar als kwaliteit.

Kinetisch Noord

Met genoeg bevel ik u aan kennis te nemen van het plan van Kinetisch Noord voor een nieuwe cultuurwerf op het NSDM-terrein. Het is een gelaagd plan: zowel in wat (werkplek, laboratorium, feestterrein) er geboden wordt, als ook voor wie (kunstenaars van allerlei generaties, jongeren, in cultuur geïnteresseerden, etc). Ik denk dat aldaar - voor u én de organisatoren en opstellers van het plan - onverwachte ‘nieuwe combinaties’ zullen ontstaan.

Er is één maar. Het plan van Kinetisch Noord behelst een grootse onderneming, waarin organische ontwikkeling hand in hand gaat met ambitieuze randvoorwaarden om ook daadwerkelijk een serieuze start te kunnen maken. Dat vraagt om investeringen die niet gering zijn, investeringen die een langere afschrijvingstijd vergen dan vijf jaar.

De betekenis van dit plan reikt verder.

Janwillem Schrofer,
lid Raad van Aanbeveling
Amsterdam, 7 juni 2000

Prof.dr.s. Janwillem Schrofer is - behalve lid van de Raad van Aanbeveling van Kinetisch Noord, algemeen directeur van de Stichting Rijksacademie van beeldende kunsten, en maakt deel uit van diverse werkgroepen en jury's (o.a. Prix de Rome) evenals van besturen en toezichthoudende organen, ondermeer als voorzitter van de Stichting European Nederland.

RECHTS “Jack” door Levend Wild, juni 2000, Veem theater, foto Ben van Duin.

Inleiding

Dit rapport is de neerslag van een onderzoek naar de haalbaarheid van het plan van stichting Kinetisch Noord om van het NDSM-terrein een bedrijfsverzamel-terrein voor cultuurproducenten te maken. Het geeft de stand van zaken weer zoals die begin juni 2000 is. Hoewel het rapport het karakter heeft van een tussenrapportage bevat het voldoende gegevens om conclusies te trekken over de voortgang van Kinetisch Noord.

Aan deze rapportage ligt geen opdracht ten grondslag. Ze berust op principeafspraken tussen Kinetisch Noord en het Project Management Bureau (P.M.B.), dat voor de Stedelijke Woningdienst optreedt in het kader van het project Broedplaatsen. Kinetisch Noord heeft organisatiebureau V.O.F. de Verandering ingezet om het onderzoekstraject te begeleiden. Dit bureau heeft veel ervaring met soortgelijke projecten in het hele land. In een latere fase is Stadsdeel Amsterdam Noord (SDAN) gaan optreden als opdrachtgever. Zo kwam het dat SDAN de randvoorwaarden aangaf ten aanzien van het terrein en de loodsen, en de richtlijnen stelde voor het haalbaarheidsonderzoek. Het tweede hoofdstuk van dit rapport beschrijft de werkwijze van Kinetisch Noord tot op heden en gaat in op de samenwerking met SDAN, de werkorganisatie Kinetisch Noord en de Projectorganisatie.

Zodra de uitslag van de prijsvraag bekend werd heeft de stichting Kinetisch Noord i.o. met de Verandering een vergader/brainstormsessie gehouden over het basisconcept van het oorspronkelijke plan. Hieruit kwam naar voren dat het risico bestond dat het plan niet het juiste evenwicht toonde tussen een bedrijfsverzamelgebouw en een evenementenlocatie. Het idee ontstond om deze kwestie voor te leggen aan een breed scala van ervaringsdeskundigen op het gebied van evenementenorganisaties, bedrijfsverzamelgebouwen en grotere horeca. Dit leidde uiteindelijk tot de conclusie dat het basisconcept als uitgangspunt voor het programma van eisen voor het gehele plan klopte. In hoofdstuk drie, de visie van Kinetisch Noord, wordt het basisconcept behandeld van waaruit Kinetisch Noord het plan verder heeft uitgewerkt.

Omdat brainstormsessies met deskundige buitenstaanders zeer vruchtbaar bleken te zijn, heeft Kinetisch Noord meerdere bijeenkomsten georganiseerd. Iedere keer gericht op een ander onderwerp of deelgebied van het plan. Deze sessies, die altijd werden bijgewoond door een vertegenwoordiging van de ontwerpgroep (de architecten), hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het programma van eisen. Op basis van de inzichten die de bijeenkomsten opleverden, heeft Kinetisch Noord concrete activiteiten ontplooid om het concept verder in te vullen.

Hoofdstuk vier geeft de architectonische en stedenbouwkundige visie weer. Deze visie is nader uitgewerkt in twee aparte rapporten van de architecten, waarin naast een voorlopig ontwerp voor de indeling van de loodsen en het terrein ook de technische en financiële aspecten worden beschreven. In hoofdstuk vijf wordt uitvoerig ingegaan op de artistieke uitwerking van het project. Het bevat een beschrijving van de toekomstige mix van activiteiten met de bijbehorende partners en de programmering voor de loodsen en het buitenterrein. De hoofdstukken daarna behandelen de bezoekersaantallen en de ontsluiting, de communicatie, de toekomstige organisatie, en de financiering en exploitatie. Deze laatste twee zijn ook nader uitgewerkt in een apart bijgevoegd rapport.

LINKS XXXXXXXXXXXX XXXXX XXXXXXX XXXXXXXX

Werkwijze tot nu toe

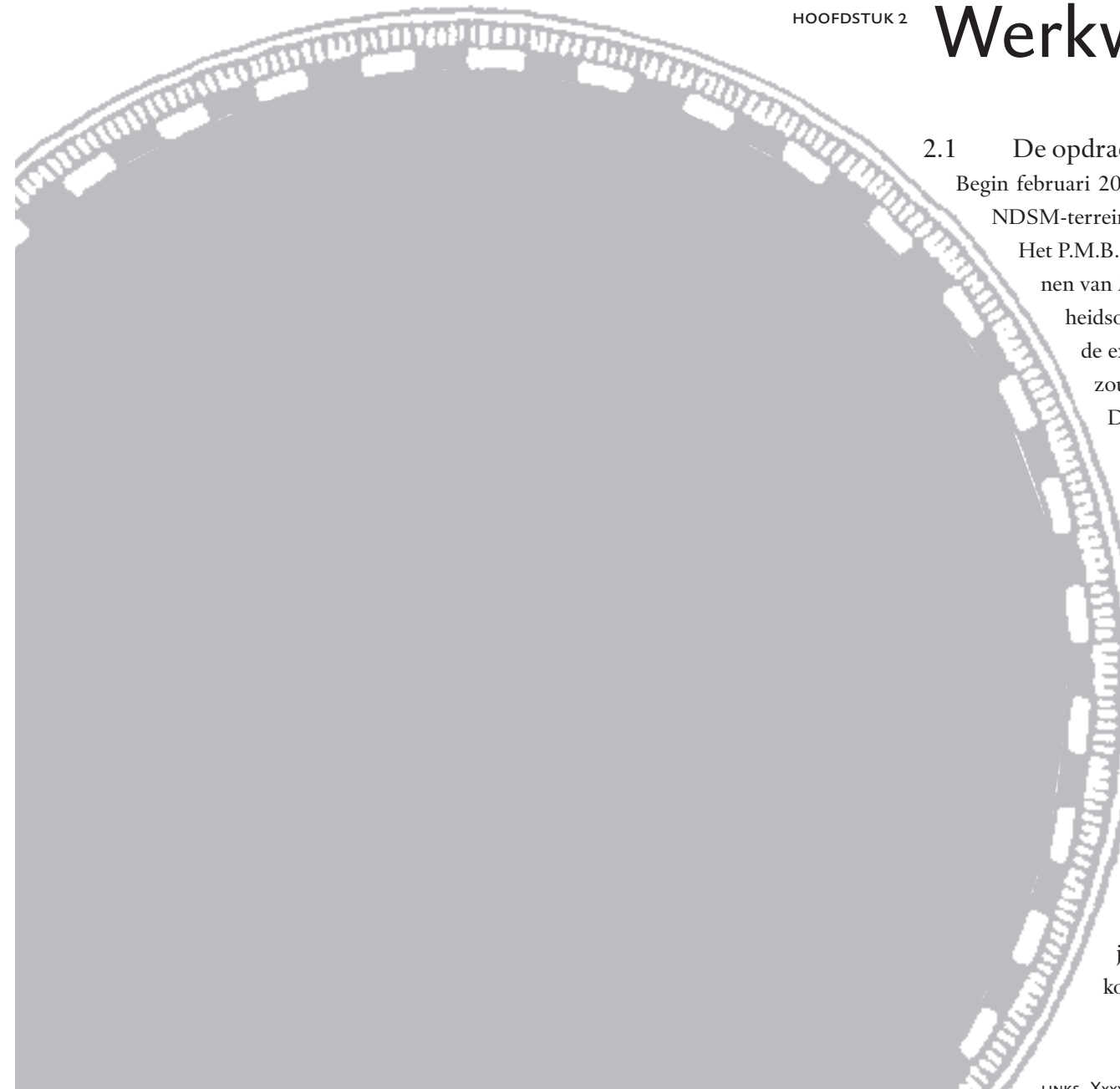
2.1 De opdracht

Begin februari 2000 wist Kinetisch Noord dat haar plan voor het NDSM-terrein was uitverkoren om verder uitgewerkt te worden.

Het P.M.B. gaf al snel aan bereid te zijn een subsidie te verlenen van *F* 4000.000,- voor het uitvoeren van het haalbaarheidsonderzoek en het opzetten van een organisatie die de exploitatie van het terrein vanaf de zomer ter hand zou kunnen nemen.

De richtlijnen voor de rapportage en de randvoorwaarden waaraan het plan moest voldoen werden opgesteld door SDAN. Kinetisch Noord kwam vervolgens met het PMB overeen dat de kosten van de voorbereidingsfase zouden worden meegenomen in de te offreren kosten voor het totale onderzoek. Daarnaast werd afgesproken dat Kinetisch Noord de eerste offerte met het daaraan gekoppelde budget zou laten opvolgen door volgende offertes naarmate de ontwikkeling van het werk dat vereiste. De eerste afspraak maakte het mogelijk bij de architecten verhoudingsgewijs lage tarieven te bedingen voor het vervolgtraject. De tweede afspraak was een voorwaarde om snel een goed team samen te stellen voor een adequate werkorganisatie en projectorganisatie. Dit team moest in staat zijn op zeer korte termijn een goed product af te leveren.

LINKS XXXXXXXXXXXX XXXXX XXXXXXX XXXXXXXX

Helaas besloot het PMB in maart 2000 opgerichte werkstichting Kinetisch Noord niet rechtstreeks te subsidiëren. Evenmin zag het PMB er heil in om de Verandering als opdrachtgever van het plan te laten optreden. Uiteindelijk werd Stadsdeel Amsterdam Noord aangewezen als opdrachtgever, die vervolgens als zodanig subsidie ontving van de Stedelijke Woningdienst. Aan het voorstel van de Verandering om, als er dan zonodig een derde ingeschakeld moest worden als verantwoordelijke opdrachtgever daarvoor woningbouwvereniging Het Oosten te vragen, werd geen gehoor gegeven.

Het ligt voor de hand dat door het inschakelen van een derde ambtelijke instantie, het hele project een aanzienlijke vertraging heeft opgelopen. Het betekent immers dat alle tussenliggende stappen telkens opnieuw bekeken én beoordeeld moeten worden door meerdere, betrekkelijk autonome instanties. En dat werkt stagnerend

Het werd dan ook door Kinetisch Noord als zeer frustrerend ervaren om niet tijdig te kunnen beschikken over de benodigde financiële middelen. Daarbij kwam dat op principeakkoorden meerdere keren werd teruggekomen, zodat telkens opnieuw met de verschillende betrokken instanties onderhandeld moest worden. Het gaat hier om een werkproject met op onderdelen flinke budgetten, dat in nauwelijks twee maanden moest worden afgelegd. Deze werkwijze heeft dan ook directe gevolgen gehad voor de voortgang van het werk.

2.2 De organisatie: werkorganisatie en projectorganisatie

2.2.1 *De werkorganisatie*

In maart 2000 is de stichting Kinetisch Noord opgericht. Het tijdelijke werkbestuur daarvan bestaat uit de leden van de werkgroep Kinetisch Noord die vanuit het Werkgebouwen Gilde aan de basis stonden van het plan: Hessel Dokkum en Eva de Klerk.

Al snel is de stichting samen met de Verandering begonnen met het opbouwen van een werkorganisatie. Binnen zeer korte tijd hebben zij takenpakketten opgesteld met functie-eisen en profielschetsen en een aantal sollicitatiegesprekken gevoerd met mogelijke kandidaten. Kort daarna konden de eerste vier nieuwe medewerkers aan de slag. Omdat het helaas niet mogelijk was kantoorruimte te betrekken op het NDSM-terrein heeft de kersverse organisatie per 1 april 2000 haar intrek genomen in Werkgebouw het Veem aan de Van Diemenstraat 410. Deze medewerkers zijn een kantoorcoördinator met een brede taakstelling, een coördinator kunstzaken en programmering, een administratieve en publicitaire kracht en een medewerkster voor het aantrekken van potentiële huurders. Zij werken samen met de twee bestuursleden, die elk ook hun eigen taken hebben zoals de contacten onderhouden met Stadsdeel Amsterdam Noord, het aantrekken van huurders, de artistieke uitwerking, het opzetten van de toekomstige organisatie, het organiseren van vergader/brainstormsessies op onderdelen van het plan, het uitwerken van het programma van eisen voor de architecten enzovoort. Het project wordt begeleid en aangestuurd door de Verandering. Wekelijks waren er kernteam-overleggen waarin de voortgang van het project besproken werd.

Al snel bleken er meer mensen nodig te zijn, die ook daadwerkelijk zijn aangetrokken. Er kwamen een kracht voor de secretariële ondersteuning, een interim-manager die de grote lijn in de gaten hield, een vormgeefster en een eindredacteur voor het uiteindelijke rapport. Twee stagiaires van de Hogeschool Holland Cultuur & Beleid (internationaal) boden aan onderzoek te verrichten op het gebied van marketing (zie bijlage). Dit onderzoek is op het moment dat dit rapport wordt geschreven nog niet geheel afgerond. Een website-bouwer kreeg opdracht Kinetisch Noord op de digitale snelweg te zetten. Daarnaast zijn er tussendoor deskundigen gevraagd te adviseren op specifieke gebieden, zoals brand-

preventie, akoestiek, zelfwerkzaamheid, bouw materiaalgebruik, bouwkosten en organisatie.

Ondanks het feit dat dit nieuwe team onder grote werkdruk een enorme opdracht moest uitvoeren, liep het kantoor binnen korte tijd bijzonder goed. Een groot deel van de tekst van deze rapportage komt dan ook uit handen van deze medewerkers, de Verandering en de initiatiefnemers.

In deze periode is door deze medewerkers ook nog een aanvraag ingediend voor het Amsterdamse Kunstenplan 2001-2004 ten behoeve van het project à F 1.500.000,-.

2.2.2 *De projectorganisatie*

Het heeft even geduurd voordat de ideale samenstelling was gevonden van architecten en adviseurs die als team de inrichting van het terrein en de aanpassingen aan en inbouw in de loods optimaal vorm konden geven. Verschillende bureaus moesten elk vanuit hun eigen discipline kunnen samenwerken aan een opdracht met een onzeker toekomstperspectief. Dit is een ongebruikelijke werkwijze. Volgens moest ook voor iedereen acceptabele afspraken worden gemaakt over de honorering. Dit alles heeft veel tijd in beslag genomen. Het feit dat er daarnaast vaak onduidelijkheid bestond over of SDAN de door de Verandering gevraagde budgetten zou honoreren werkte ook niet erg stimulerend.

Eén en ander had tot gevolg dat de architectengroep slechts iets langer dan een maand volop heeft kunnen werken. Nog een belemmerende factor voor de architecten was dat het terrein met loodsen pas in een zeer laat stadium (half mei 2000) toegankelijk was en dat een aantal essentiële (rand)voorwaarden vanuit SDAN pas in een laat stadium duidelijk werd. Vervolgens werden die randvoorwaarden tot op het laatste moment op wezenlijke punten opnieuw geformuleerd. SDAN heeft aangegeven zelf het achterstallig onderhoud aan de loodsen te berekenen. Op het moment dat dit rapport wordt opgesteld, zijn daarover nog geen gegevens bekend. Dit schept onduidelijkheid over de kostenopbouw. Daarnaast heeft SDAN pas half mei 2000 de bestaande tekeningen overhandigd. Waardoor de architecten veel tijd verloren hebben met het opmeten dat op zijn beurt weer ernstig belemmerd werd doordat voornamelijk de Cultuurloods nog in gebruik was.

Hieronder volgt een overzicht van de organisatie- en opdrachtstructuur voor de architecten. Dit overzicht geeft ook een beeld van de projectorganisatie zoals die er begin juni 2000 uitziet.

Organisatie- en opdrachtenstructuur

Stichting Kinetisch Noord heeft de architectuuropdracht verstrekt aan V.O.F. de Verandering. De Verandering coördineert de uitvoering van de opdracht en stuurt deze aan. Zij dient er zorg voor te dragen dat de opdracht wordt uitgevoerd door een team van architecten, bouwkundigen en andere adviseurs, op zo'n manier dat de verschillende disciplines optimaal vertegenwoordigd zijn in een samenwerkingsverband dat tot een maximaal resultaat leidt.

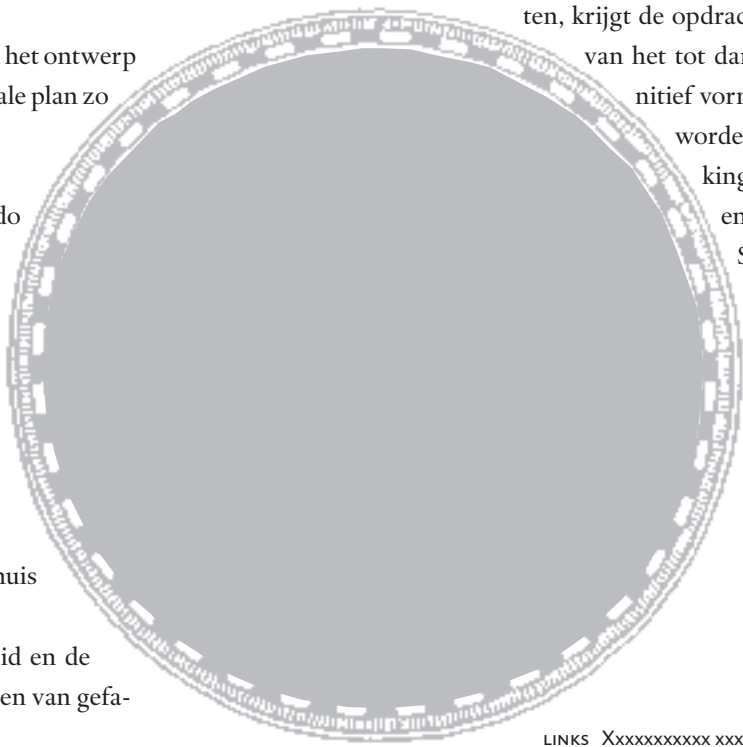
Deze opdracht beperkt zich vooralsnog tot een nadere uitwerking en verdieping van hetgene is neergezet in het eerder door de werkgroep Kinetisch Noord ingediende plan 'Kinetisch Noord, ontwikkeling NDSM-terrein tot bedrijfsverzamelterrein voor cultuurproducenten'. Deze nadere uitwerking en verdieping zijn onderdeel van dit bedrijfsplan, ook wel masterplan genoemd. Op grond van dit masterplan zal het Stadsdeel Amsterdam Noord mogelijk besluiten de stichting Kinetisch Noord een huurcontract aan te bieden voor het terrein.

Voor deze opdracht is een beperkt budget beschikbaar. Dit budget wordt mede bepaald door afspraken die de Verandering op onderdelen gemaakt heeft met uitvoerende partijen en die zijn voorgelegd als noodzakelijk te maken kosten en overeen te komen prijsafspraken om de opdracht op een juiste wijze te kunnen vervullen. In deze opdracht worden al zoveel mogelijk onderdelen meegenomen als voorwerk voor een toekomstige realisering van het gehele plan en/of delen daarvan.

Het is de bedoeling dat de totale opdracht wordt uitgevoerd binnen het tarief dat daarvoor staat in de SR'97, maar dan inclusief voorschotten, extra werk en adviseurs. Alleen als dit aantoonbaar niet lukt kan dat budget worden overschreden en dus ook vergoed.

Als basisopzet van de organisatie en opdrachtverstrekking nu en in de toekomst is gekozen voor de volgende rolverdeling:

1. *Zakelijke leiding:* V.O.F. de Verandering (Paul Dijkstra).
Algehele coördinatie van de uitvoering van de opdracht.
2. *Stedenbouwkundige structuur en inrichting terrein:* OKRA Landschapsarchitecten (Hanneke Kijne).
In de haalbaarheidsfase: globaal stedenbouwkundig plan en inrichting van het terrein.
3. *Ontwerp:* Maatschap Kinetische Architecten; Bureau Labadie (Marc Labadie); Kapriool Architecten (Chris Gardner en Ernst van der Vecht); Architectuurwerkplaats de Ruimte, (Iris Schutten, Iris de Kievith en Sebas Veldhuisen).
In de haalbaarheidsfase: beeldkwaliteitsplan, herinrichting van het ontwerp op PvE, ontwerpideeën op onderdelen uitwerken zodat het totale plan zo reëel mogelijk te begroten valt.
4. *Begroten en installaties:* OBM adviesbureau (Sjoerd Jaspers en Gido Laeven).
In de haalbaarheidsfase: onderhoudsplan, conservering draagstructuur en huid, op tekening brengen van de gebouwen en het terrein (een en ander in samenwerking met SDAN), inventariseren problemen in loodsen en op terrein, ontwerpideeën toetsen op kosten, de ontwikkeling van loodsen op gebied van technische installaties en deze begroten.
5. *Technische directie, coördinatie zelfwerkzaamheid:* bureau Slijkhuis (Henk Slijkhuis).
In haalbaarheidsfase: ontwerpideeën toetsen op maakbaarheid en de uitvoerbaarheid in zelfwerkzaamheid, toetsen op mogelijkheden van gefaseerde uitwerking.

LINKS XXXXXXXXXXXX XXXXX XXXXXXX XXXXXXXXX

Deze vijf partijen maken via een persoonlijke vertegenwoordiger deel uit van het coördinerend overleg. Deze vertegenwoordigers bespreken de voortgang van het werk, stemmen taken en werkzaamheden op elkaar af en bepalen hoe de verschillende onderdelen van het werk het beste kunnen worden uitgevoerd. Als zij in het overleg op een bepaald gebied niet tot overeenstemming kunnen komen, neemt de Verandering na ruggespraak met de opdrachtgever een beslissing. De ontwerpers laten zich adviseren op akoestisch gebied door Dolf Planteijdt en op het gebied van brandpreventie door Sjoerd Bekius. De Verandering laat zich op hoofdlijnen adviseren door Hein de Haan (CASA Architecten), die deze dienst om niet verleent. Met de verschillende bureaus maakt de Verandering voor de lopende en toekomstige trajecten prijsafspraken. Hieraan ligt een redelijk uurtarief ten grondslag, dat per opdrachtnemer wordt uitonderhandeld. Als op grond van het masterplan blijkt dat tot een definitief vervolg wordt besloten, krijgt de opdrachtgeving op basis van een evaluatie van het tot dan toe doorlopen proces verder definitief vorm. Dan zal ook het besluit genomen worden over welke bureaus of samenwerkingsvorm zich als verantwoordelijken en beroepsmatig zoals geregeld is in SR'97 aan het project verbinden.

2.3 Gewenste tijd en werkelijke tijd voor de rapportage; een eerste belemmering

Het is een zware opgave geweest om op korte termijn een werkorganisatie op te zetten en tegelijkertijd deze rapportage, die in hoog tempo en onder grote werkdruk tot stand is gekomen, op een niveau te krijgen waarop beslissingen genomen kunnen worden. De effectieve tijd van de werkorganisatie was twee maanden. Die van de projectorganisatie (architecten en dergelijke) slechts iets meer dan een maand. Hoewel de voorbereiding voor het geheel direct in maart 2000 van start ging,, kon er in wezen maar een korte periode, en door de architecten zelfs een zeer korte periode, effectief worden gewerkt. Het kan dan ook niet anders of er ligt een op dit moment nog beperkte rapportage. Ook al zijn er meer dan twintig medewerkers op allerlei terreinen hard aan het werk geweest. Daarnaast zijn er natuurlijk nog een veelvoud aan te leggen contacten en te verwerken informatie geweest.

Een deel van de doelgroep van Kinetisch Noord heeft slechts beperkte ervaring in bedrijfsmatig handelen en denken. Het ontbrak echter aan tijd om deze initiatieven voldoende te begeleiden om tot volwaardige bedrijfsplannen te komen. Een goede verzorging van de doelgroep in termen van informatie en begeleiding om hun eigen doelstelling binnen het project waar te maken, is voor de nabije toekomst een belangrijk punt van zorg.

2.4 Overige belemmeringen en knelpunten

- De termijn van vijf jaar*
1. Een aantal grotere en belangrijke partners doet niet mee.
2. De noodzakelijke investeringen om een goed product neer te zetten worden niet gedekt door de exploitatie.
3. Naamsbekendheid moet worden opgebouwd; pas na twee jaar gaat het project echt lopen. Na minimaal een jaar opbouw blijven er hooguit twee 'goede' jaren over.

Ontbrekende zekerheden

Er is geen andere financiering mogelijk voor de basisinvesteringen dan via overheidsgaranties/-leningen/-subsidies.

Dogtroep

Er bestaat onduidelijkheid over de positie van de Dogtroep en over in hoeverre daarover onderhandeld kan worden. Kinetisch Noord moet kunnen bepalen waar de Dogtroep het beste terecht kan. Als de Dogtroep in de loods een te dominante plaats inneemt haken andere partners af. Het gehele terrein moet de uitstraling krijgen van Kinetisch Noord. Als de Dogtroep tot een schip besluit kan dat niet op de helling staan, omdat het daar te prominent aanwezig zal zijn. Daarnaast eist de Dogtroep dat de ruimtes onder de helling ook bij hen komen te horen. Dit betekent dat de exploitatie van deze ruimtes afgaat van het gehele exploitatieplan van Kinetisch Noord. Bovendien wil de Dogtroep het schip gebruiken als werk- en kantoorplek en niet als uitvoeringsplaats. De ruimtes onder de hellingbaan hebben ze niet echt nodig.

Ontsluiting

Ontsluiting van het terrein via het water, goed openbaar vervoer en voldoende parkeervoorziening zijn voorwaarden voor het welslagen van het project. Zonder goede pontverbinding komen er minder bezoekers, hetgeen een grote invloed zal hebben op de exploitatie en op het gehele concept.

Onduidelijke termijn van ingebruikgeving

In principe wordt er alles aan gedaan om per augustus/september 2000 te gaan exploiteren. De organisatie moet daarvoor gereed zijn. Het is echter volstrekt onduidelijk wanneer er wat opgeleverd kan worden en in welke staat. Dit werkt aanloopverliezen in termen van een doorlopende organisatie in de hand, want er is voldoende werk in de overige taakstellingen.

Herplaatsen deel huidige gebruikers

Op aandringen van Stadsdeel Noord vinden hierover gesprekken plaats. Een deel zal naar een plek elders op het terrein moeten verhuizen, waarvoor de voorzieningen dan gereed moeten zijn.

Onverwijderbare elementen

Tot op het laatste moment worden Kinetisch Noord en de ontwerpers geconfronteerd met wat wel of niet uit de loodsen of van het terrein verdwijnt. De recycling incinerator (verbrandingsoven) moet waarschijnlijk nog drie jaar blijven staan. Dit leidt tot majeure aanpassingen van het ontwerp en heeft kostenconsequenties. Onduidelijk is of er nog andere verrassingen zijn.

Tegelijkertijd terrein inrichting, bouwen en exploiteren

Terwijl de exploitatie vanaf het begin moet laten zien wat Kinetisch Noord is en waar zij voor staat, kan er meteen op zijn best kostenneutraal worden geëxploiteerd. Een direct commercieel gerichte exploitatie leidt onherroepelijk tot een valse start die nog jaren blijft nadreunen vanwege de gewekte verwachtingen rond Kinetisch Noord in de publiciteit.

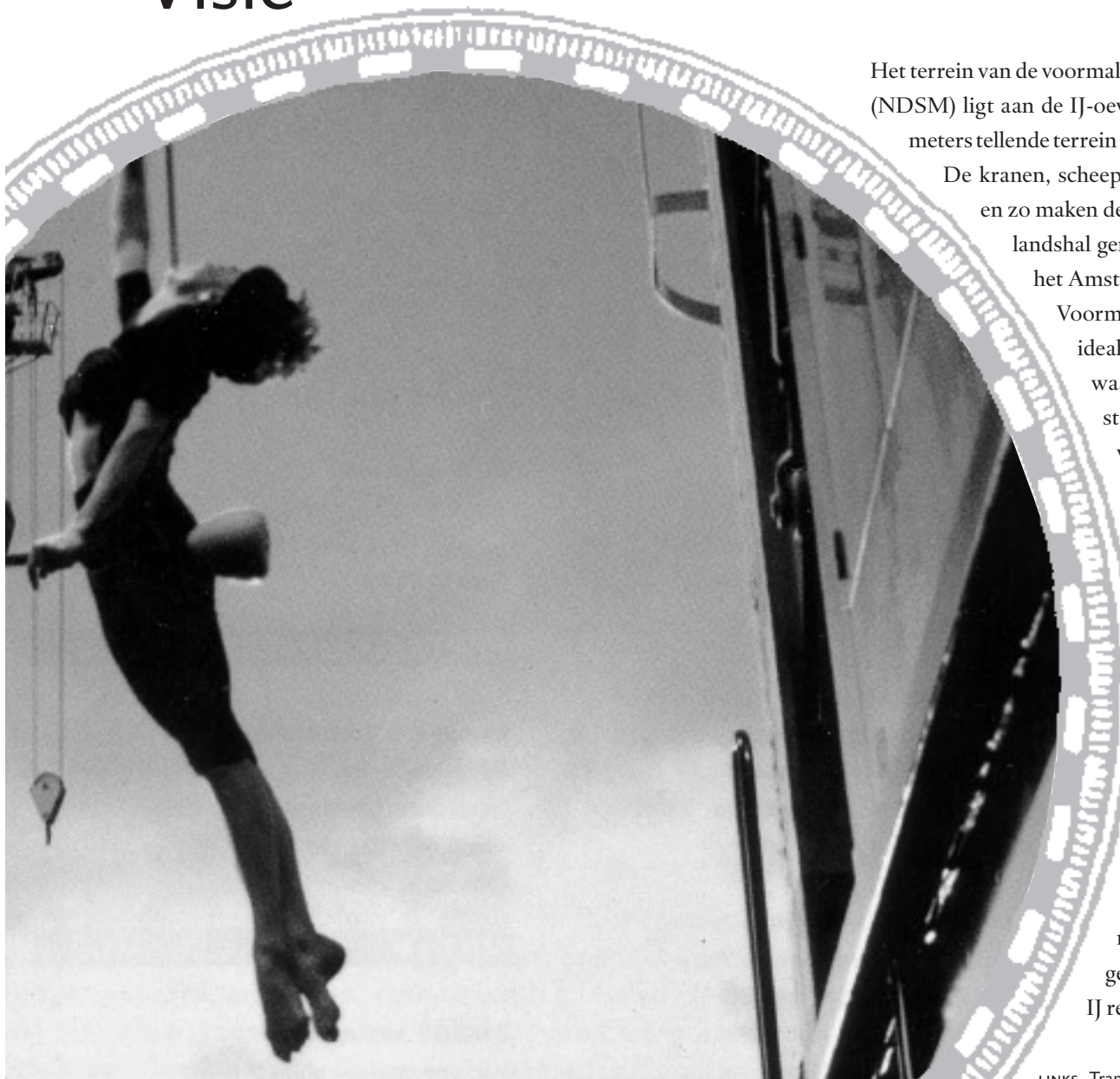
Een deel van de presentaties en evenementen binnen het idioom van Kinetisch Noord kan als exposure gebruikt worden voor financiers en sponsors. Een spannende, maar qua opbrengst povere presentatie kan inhoudelijk goed te benutten financieringsmogelijkheden openen voor de toekomst.

2.5 Conclusie

Het totale masterplan ademt op alle pagina's de uniciteit, betekenis en bijzonderheid van Kinetisch Noord uit.

Voluit investeren heeft weinig zin als er geen langere termijn dan vijf jaar inzit. Investeren in het gebouw en terrein als facilitaire locatie heeft altijd zin. Het zal vooral over de extra investeringen moeten gaan. Hierbij moet overwogen worden wat wel of niet mogelijk is. Lagere investeringen doen afbreuk aan de kwaliteit, dat weer zijn weerslag heeft op de uitstraling. Een mindere uitstraling heeft directe gevolgen voor het aantal bezoekers en daardoor ook op de gehele exploitatie.

Het is voorstelbaar dat er wordt ingezet op een gefaseerde ontwikkeling van een goed uitgewerkt totaalplan met vooralsnog een overzichtelijk budget boven op de uitrusting van het gebied als facilitaire unit. Zodra de discussie over de uiteindelijke bestemming van het terrein zijn beslag heeft gekregen en er zicht is op een exploitatietermijn voor langere tijd, kan voor het totale project op grotere schaal geïnvesteerd worden. Bijkomend voordeel daarvan is dat er dan ook een langere aanlooptijd is om anders dan via de overheid aan financiële middelen te komen, zoals via reguliere subsidiëring, Europese gelden, sponsoring enzovoort.

Het terrein van de voormalige Nederlandsche Dok- en Scheepvaartmaatschappij (NDSM) ligt aan de IJ-oever van Amsterdam Noord. Op dit 86.000 vierkante meters tellende terrein zijn vanaf eind negentiende eeuw hier boten gebouwd.

De kranen, scheepshellingen, kades en dokken herinneren aan die tijd en zo maken de NDSM-loods (in dit plan Cultuurloods en Docklandshal genoemd) deel uit van belangrijk industrieel erfgoed in het Amsterdams Havengebied.

Voormalige pakhuizen en loods in hergebruik zijn vaak ideale plekken voor betaalbare ateliers en werkplaatsen waar ruimte is voor (sub)culturele experimenten. Toen stadsdeel Amsterdam Noord in oktober 1999 een prijsvraag uitschreef waarin gezocht werd naar een creatieve ondernemer die de voormalige NDSM-werf voor tenminste vijf jaar kon ontwikkelen tot een veelzijdige culturele verzamelplaats, leek dat een gouden kans. Een aantal mensen van het Werkgebouwengilde - een vereniging van woonwerk-panden met een alternatieve visie op stadsontwikkeling - richtte de werkgroep Kinetisch Noord op en maakte samen met vier architectenbureaus en het organisatie- en adviesbureau V.O.F. de Verandering een plan. De werkgroep won de prijsvraag en kreeg van stadsdeel Amsterdam Noord de gelegenheid om een haalbaarheidsonderzoek te verrichten. Daartoe is de stichting Kinetisch Noord opgericht, die voorlopig haar intrek heeft genomen in Werkgebouw het Veem, een bedrijfsverzamelgebouw aan het IJ recht tegenover het NDSM-terrein.

LINKS Trapeze, B.Bilou

Kinetisch Noord wil de voormalige scheepswerf op het NDSM-terrein in Amsterdam Noord transformeren in een experimenteerplek annex bedrijfsverzamelgebouw voor cultuurproducenten en ondersteunende bedrijvigheid. Een dynamische plaats waar:

- jonge theatermakers, filmmakers, muzikanten, beeldend kunstenaars en podiumkunstenaars zich naar hartelust kunnen ontwikkelen en waar ruimte is om te experimenteren
- diverse kleinschalige bedrijvigheid kan plaatsvinden direct naast belangwekkende of onafhankelijke kunst-, cultuur- en vakwerkpresentaties
- de synergie tussen de gebruikers via uitwisseling, raakvlakken en samenwerking daadwerkelijk leidt tot een tintelende (artistieke) meerwaarde
- het publiek zijn culturele hart kan ophalen

Aan de wortels van Kinetisch Noord ligt het steeds groter wordende tekort aan betaalbare werkruimtes, ateliers en experimenteerplekken in Amsterdam. “Amsterdam laat kansen liggen”, vindt Trevor Davies, directeur van het Copenhagen International Theatre. Op uitnodiging van de gemeente Amsterdam verbleef Trevor Davies eind vorig jaar een aantal weken in de stad om zijn visie te geven over het culturele klimaat in Amsterdam. In een artikel in de Volkskrant van 19 oktober jl. legt hij uit: “Amsterdam wordt een cliché, een soort Disneyland als het niet uitkijkt. De hedendaagse kunst valt enigszins buiten de aandacht en vertrekt naar Rotterdam. Dat is jammer”. Volgens Davies betekent het ‘overgeorganiseer’ de nekslag voor het culturele klimaat van de stad. “Ik heb het gevoel dat Amsterdam doorslaat. Elke plek heeft een bestemming en over alles is nagedacht. Kunstenaars hebben daarentegen anarchie nodig”. Hij zegt dat er in een stad evenwicht moet zijn tussen anarchie en structuur. Volgens velen ooit de charme van Amsterdam.

“Er is dringende behoefte ontstaan aan onbeladen plekken voor nieuw en experimenteel talent en visie. Amsterdam heeft behoefte aan ruimte waarin alternatieve imago’s, contra imago’s en nieuwe imago’s hun plek kunnen vinden”, aldus Davies. Nog relevanter is Davies zijn opmerking dat Amsterdam bekend staat om haar tolerantie voor tegencultuur, maar dat deze dreigt te verdwijnen door stedelijke vernieuwing en ‘overorganisatie’. Volgens de Amsterdamse Kunstraad

werkt dit contraproductief op de productie van de cultuur en de stedelijke culturele dynamiek (zie het rapport ‘Stedelijke vernieuwing en culturele voorzieningen’). Met het in hergebruik nemen van leegstaande panden, pakhuizen en loodsen in en rondom Amsterdam hebben kunstenaars en kleine culturele ondernemers al decennia lang zelf het initiatief genomen om deze dynamiek tot stand te brengen. Door het verdwijnen van vele van deze alternatieve woon- en werklocaties is de vraag om een actief gemeentelijk cultureel beleid momenteel zeer dringend geworden. Zo heeft de gemeente op aandringen van het Werkgebouwen Gilde het project Broedplaatsen in het leven geroepen om de urgente ruimtebehoefte te ondervangen.

De plannen van Kinetisch Noord, zoals zij in dit masterplan voorgesteld worden, sluiten naadloos aan bij de hierboven gestelde problematiek en belichamen nieuwe tot nu toe ongekende potenties op dit vlak. Met het concept van Kinetisch Noord loopt Amsterdam Noord voorop in de actuele grootstedelijke discussie over broedplaatsen en vervult Amsterdam Noord een speerpunt of boegbeeldfunctie in het realiseren van broedplaatsen en de voorwaarden die daaraan gesteld moeten worden. En dat op een moment dat het Plan van Aanpak van de werkgroep Project Broedplaatsen nog door de Gemeenteraad gefiatteerd moet worden.

Kinetisch Noord streeft naar een bruisende mix van individuele kunstenaars, bekende en minder bekende, onafhankelijke organisaties die samenwerken en elkaar inspireren, zodat er weer nieuwe initiatieven ontstaan en men kan profiteren van de kennis van meer ervaren groepen. Er is veel ruimte voor start- en experimenteerplekken van kunstenaars, ambachtslieden en kleine ondernemers die door het verdwijnen van panden elders in de stad nieuwe ruimte nodig hebben. Hiermee vervult het NDSM-terrein een belangrijke rol als nieuwe ‘broedplaats’. Naast de culturele functie is een belangrijke pijler van het plan faciliteiten te scheppen voor jongerenactiviteiten waarin Amsterdam Noord grote behoefte aan bestaat. Het skatepark vormt hierin de grootste trekpleister voor jongeren.

Het NDSM-terrein wordt ontwikkeld voor deels startende ondernemers en is daarmee een plek waar werkgelegenheid wordt gecreëerd en werkervaring wordt

opgedaan. Ditzelfde geldt voor de eigen organisatie van Kinetisch Noord, die verantwoordelijk is voor het beheer en de exploitatie van de loodsen en het buitenterrein, waar naast de inzet van ervaren mensen ook ruimte komt voor mensen die nieuw op de arbeidsmarkt verschijnen. Zo is er contact met N.V. Werk, Buurt Service Noord en Stichting Wat In Actief?! 1991 (WIA 1991) voor het opzetten van werkervaringsplaatsen.

In het plan worden op architectonisch gebied experimenten met bouwwijzen en materialen toegepast, onder andere met de techniek van strobouw. Deze techniek heeft zich vooral de laatste tien jaar ontwikkeld en is nog nooit eerder op zulke schaal toegepast. In het voorstel wordt voorts een onderscheid gemaakt tussen casco en inbouw. Het plan gaat uit van een gebruikersgroep die doorgaans zijn eigen werkomgeving wil en kan vormgeven. Dit geeft een deel van het terrein een bijzondere uitstraling. Voor de gebruikers betekent dit een keuzemogelijkheid tussen het huren van kant en klare atelierruimtes of het huren van goedkope vierkante meter vloeroppervlak waarop men aan de hand van veiligheidseisen en een beeldkwaliteitsplan verder kan bouwen.

In het plan van Kinetisch Noord zijn ook bewust plekken opengelaten, zowel wat betreft de programmering als op bouwkundig gebied. Ervaringen opgedaan in de beginperiode kunnen in een latere fase zorgen voor een aanvulling op het plan waardoor organische groei mogelijk is. Ook blijft hiermee de mogelijkheid bestaan direct in te spelen op de actualiteit of bijzondere programmeringen die zich opeens voor doen. Tegelijkertijd zal het open karakter van dit nieuwe cultuurcentrum leiden tot een voortdurende interactie tussen gebruikers en bezoekers.

Op het NDSM-terrein kunnen zowel de gebruikers als het publiek op een volstrekt persoonlijke manier positie kiezen ten opzichte van de voorstelling die de dagelijkse realiteit wordt genoemd, soms kwetsbaar, soms strijdbaar, soms invoelend en soms anarchistisch. Kinetisch Noord wil Amsterdam opnieuw een plek verschaffen waar energie wordt ontketend, een continu podium dat tegelijk werkplek, laboratorium en feestterrein is. Een combinatie die Amsterdam vooralsnog ontbeert.

LINKS Skater, foto: Dmitry

4.1 Inleiding

Het architectonisch en stedenbouwkundig voorstel voor een culturele invulling van het NDSM-terrein biedt een totaalplan voor zowel de loodsen als het omliggende terrein. De bestaande structuur en kwaliteiten van beiden worden hierbij benut en versterkt. Het plan biedt een basis voor flexibele evenementenzalen, repetitieruimten, ateliers, primaire circulatie met trappen, bruggen en liften, brandveiligheidsvoorzieningen en installaties.

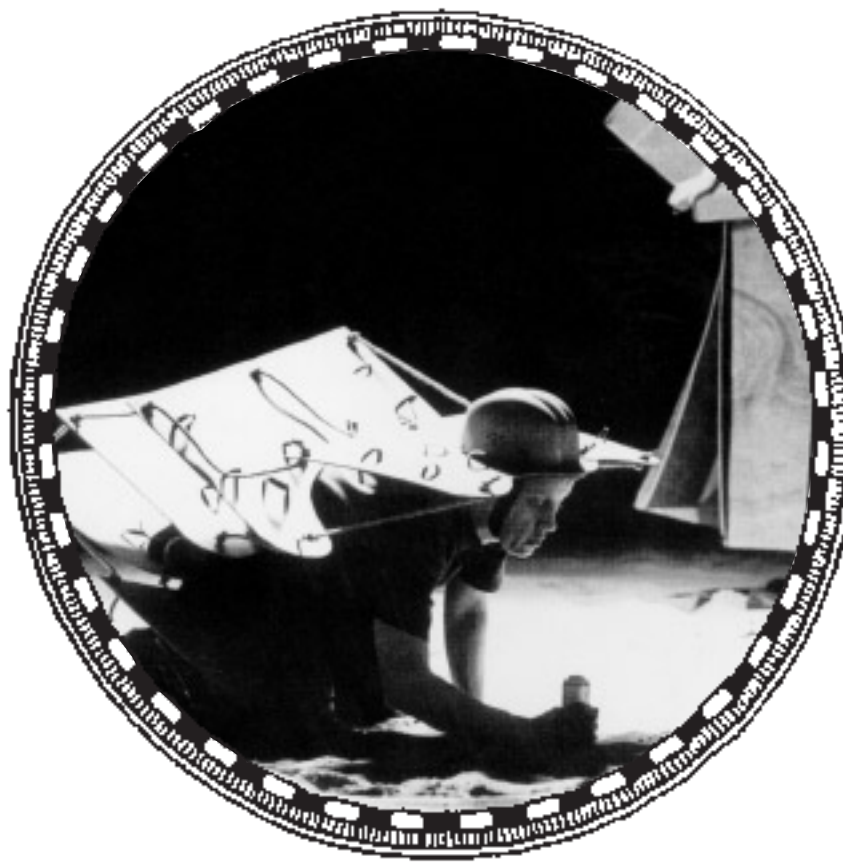
Het plan is ontwikkeld vanuit de Amsterdamse subcultuur en biedt een vrijplaats voor het culturele experiment. De opzet en materialisatie van deze haalbaarheidsstudie is gebaseerd op een voorstel tot herbestemming met een duur van minimaal 5 jaar.

4.2 Uitgangspunten loodsen

4.2a Bestaande kwaliteiten

De Cultuurloods vormt een weidse, hoge ruimte doorsneden door een wirwar van kolommen, vakwerkspanten, lange lichtstraten, zware bovenloopkranen en een monumentale hoofdentree bestaande uit twee gigantische blauwe schuifdeuren. De verschillende hoogtes van het dak en de ongrijpbaarheid van de afmetingen roepen de sfeer op van een rijk scheepsbouwverleden.

Bij hergebruik waarborgen open ruimtes en doorzichten vanaf verschillende hoogtes het zicht op de gehele loods, de vakwerkspanten en lichtstraten. Aanwezige elementen als de bovenloopkranen, entresols en schuifdeuren maken deel uit van de hoofdopzet voor herbestemming.

Warner & consorten, "drempelhonger".

4.2b Stadsstructuur

De hoofdopzet van het plan geeft aanleiding tot dwalen, ontdekken en verrast worden. Routes slingeren door de verschillende delen, lopen over hellingbanen, verbinden pleinen met steegjes, en binnentuinen met het buitengebied. De invulling binnen en buiten de loodsen kan men zien als een nieuwe op zichzelf staande stad die zich niet alleen op straatniveau manifesteert maar juist de hoogte ingaat, en daar verschillende lagen met elkaar verbindt. Net als een echte stad zijn ook hier 'wijken' te ontdekken, elk met een eigen karakter opgaand in de afmetingen

en materialen die zo kenmerkend zijn voor industriële havengebouwen. Daar waar veel publiek zal samenkomen vormt de ruimte zich als een plein of bredere straat. Plekken die alleen voor gebruikers en een handvol bezoekers zijn bestemd, zijn minder logisch te bereiken. Zo zal de scheiding tussen privé en openbaar zich op een geleidelijke en natuurlijke wijze vormen. De meest openbare gedeelten op zowel het buitenterrein en in de Cultuurloods zijn het meest vormgegeven terwijl de bemoeienis afneemt daar waar de bebouwing privater wordt.

4.2c *Casco en inbouw*

De Kunststad die het middelste gedeelte van de Cultuurloods beslaat, is bedoeld voor de gebruikers van dit project zelf. In vooroverleg is naar voren gekomen dat een deel van hen behoefte heeft -en in staat is om- een eigen werkplek vorm te geven. Naast een volledig ontworpen ateliergedeelte zal een deel van de kunststad worden gebouwd als 'casco'. Onder casco wordt in dit geval een reeks lege vloeren verstaan. Deze vloeren bestaan uit sluisdeuren planken op een stalen structuur die ontsloten wordt door trappen en loopbruggen en waar zich aansluitpunten bevinden voor water, elektriciteit en verwarming. De binnenwanden, een deel van de buitenwanden en nieuwe verbindingen tussen vloeren zullen door de gebruikers worden bepaald.

Het principe van cascobouw treedt de laatste jaren weer op de voorgrond met name dankzij het Werkgebouwendigilde. Toch is het al een oud idee dat werd ontwikkeld in de jaren zestig (N.J. Habraken, de dragers en de mensen, het einde van de massawoningbouw, 1961) met andere achtergronden en andere motieven. Het idee van 'casco' heeft een sterk sociale grondslag; samen beslissen over en eventueel samen bouwen aan een gebouw levert een sterke band op tussen de gebruikers. Een cascogebouw biedt de gebruiker veel meer vrijheid wat betreft de indeling waardoor er ruimte is voor veel vormen van invulling. Door het samen beslissen over je eigen leefomgeving zal het gevoel voor verantwoording toenemen. Dat resulteert in meer betrokkenheid bij het onderhoud en een sterke sociale band tussen de gebruikers en de omgeving.

Voor de gebruikers betekent dit tevens een keuzemogelijkheid tussen het huren van kant en klare atelierruimtes of van goedkopere vierkante meters vloeroppervlak, waarop men aan de hand van veiligheidseisen verder kan bouwen. Een aantal zaken, waaronder de hoofdingeling van vloeren, publieke ruimtes en enkele wanden langs openbare routes, brandveiligheidsvoorzieningen en installaties, wordt tot in detail ontworpen en gebouwd. Het casco heeft een stoer karakter dat een bodem biedt voor verschillende invullingen waaruit een spannend beeld en interessante gebruikruimte kan ontstaan.

4.2d *Milieu*

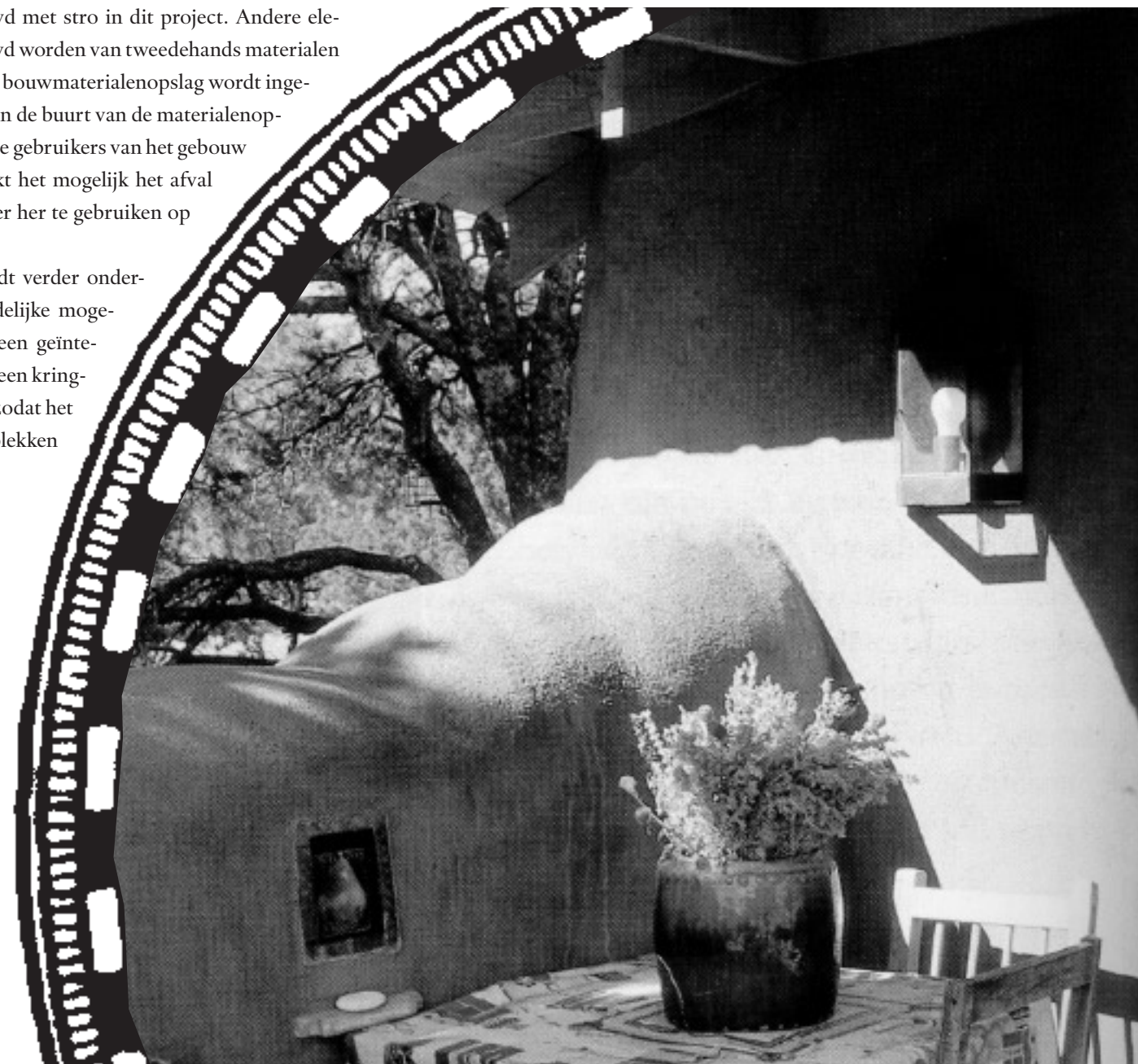
Voor de nieuw te bouwen delen wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van vernieuwbare grondstoffen en her te gebruiken materialen. Zo worden de grote objecten -de publieke zalen- deels gebouwd met strobale wanden. Stro in combinatie met leemstucco heeft ideale brandwerende, duurzame en geluidsisolerende eigenschappen. In de afgelopen tien jaar heeft het bouwen met strobale wanden een stormloop genomen. Toch is het geen nieuwe techniek. Ruim een eeuw geleden werden in verschillende staten van Noord Amerika huizen en schuren van stro gebouwd. Dit gebeurde uit pure noodzaak vanwege een groot gebrek aan betaalbare bouwmaterialen. Het laatste decennium is deze techniek weer opgepakt. Zo is er in Nederland in Hierden een recreatiehuis gebouwd en huizen in o.a. Ouwerkerk en Koudum.

In verschillende landen worden wetenschappelijke tests uitgevoerd naar de kwaliteiten en mogelijkheden van dit veelzijdige bouw materiaal. Dit heeft dan ook tot gevolg dat de vooroordelen over strobouw snel uit de weg kunnen worden geruimd. Zo blijkt een met leem gestucte strobale wand veel beter bestand tegen brand dan materialen als gips en hout. Over het dragend vermogen en de stabiliteit van de wanden is de laatste jaren veel kennis opgedaan. Zo krijgt dit materiaal steeds meer voordelen die de huidige milieubelastende bouwmaterialen eenvoudig kan overtreffen. Stro is een vernieuwbaar product dat bij afbraak weer opgenomen kan worden in de natuurlijke kringloop. Het is een restproduct van de grootschalige landbouw en blijft daardoor goedkoop en is veelal in de directe omgeving te vinden.

Er zal echter niet alleen worden gebouwd met stro in dit project. Andere elementen zullen demontabel zijn of gebouwd worden van tweedehands materialen waarvoor een gezamenlijke tweedehands bouwmaterialenopslag wordt ingericht. Daarnaast zal op het buitengebied in de buurt van de materialenopslag een afvalscheidingunit komen waar de gebruikers van het gebouw hun afval kwijt kunnen. Deze plek maakt het mogelijk het afval voor het grootste deel te scheiden en weer her te gebruiken op het terrein zelf.

Voor energie- en watervoorziening wordt verder onderzoek gedaan naar de beste milieuvriendelijke mogelijkheden. Er zal gezocht worden naar een geïntegreerd geheel waarbij water en energie in een kringloop worden gebracht op het terrein zelf zodat het in verschillende stadia op verschillende plekken gebruikt kan worden.

RECHTS balkon gebouwd van duurzame strobale wanden

4.3 Stedenbouwkundige opzet NDSM-terrein

Bestaande kwaliteiten en uitgangspunten

De ligging aan de noordzijde van het IJ en de herinnering aan de vroegere scheepsbouw bepalen het karakter van het NDSM-terrein. Gebouwen, scheepshellingen, kranen in enorme afmetingen en robuuste materialen vertegenwoordigen de herinnering aan een levendige scheepsbouwindustrie. Aan de hand van enkele duidelijke ingrepen worden deze kwaliteiten benadrukt, waarnaast voor verschillende activiteiten zoveel mogelijk ruimte wordt gelaten.

Op het buitenterrein zijn duidelijk twee richtingen te onderscheiden. Allereerst een reeks parallel gelegen langgerekte ruimtes langs de rand van het IJ waarachter het orthogonale grid van de loodsen en voorterrein de richting bepaalt. De lineaire ruimtes aan het water bestaan veelal uit harde kades, behalve op de zuid-oosthoek langs het zijkanaal waar een overwegend begroeide strook ligt.

Ontsluiting

Vanaf het water zal het NDSM-terrein op twee manieren te bereiken zijn. Een pontverbinding met Amsterdam CS sluit aan op een pontplein op de kop van de Ms. van Riemsdijkweg. Dit plein is via de kade verbonden met de achtergelegen woonwijken en het NDSM-terrein. Tijdens drukbezochte evenementen kan de pont ook aanmeren bij de grote scheepshelling welke dan tevens de looproute naar de loodsen vormt.

Parkeergelegenheid is er langs en eventueel op de kleine scheepshelling. Bij grote evenementen is de hiernaast gelegen strook na toestemming te gebruiken voor het opvangen van grotere hoeveelheden auto's. Wellicht is het tevens mogelijk om (vooral 's avonds) op de vele kantoorparkeerterreinen in de omgeving te parkeren.

Ingrepen

Eén van de stroken wordt gebruikt als rood/wit geblokte 'loper', een wandelweg geklemd tussen twee scheepshellingen die van de grote blauwe loodsdeuren naar de rand van het IJ leidt. Een aantal oude trams die zich op het terrein bevindt zal worden gebruikt om op de parkeerstrook te onderbreken en richting te geven. Ze

foto Maarten Xxxxxxxx

kunnen worden gebruikt als expositie-, werk-, en denkrumtes voor kunstenaars of voor catering tijdens evenementen. Een ander deel van de oude trams kan op de groene strook worden geplaatst als tijdelijk onderkomen. Verder kan in de strook ten oosten van de grote scheepshelling waar een voormalig droogdok is volgestort met zand het werkschip van de Dogtroep komen. Door het schip te verzinken in een grasvlakte ontstaat een prettige werkplek in de directe omgeving.

Op de groene strook ten oosten van de Cultuurloods zal ruimte bestaan voor een buitenwerkplek die direct aansluit op de ateliers in het lage gedeelte van de loods. Tevens is er parkeergelegenheid voor de gebruikers van het gebouw en zal de rest van dit gebied zich ontwikkelen tot een ruig begroeide oever.

4.4 Architectonische opzet voor de loodsen

Hoofdstructuren

Het plan geeft globaal vier zones aan die overlopen van een volledig openbaar gebied met evenementenruimtes, café's en pleinen, naar meer private pleintjes, stegen en werkruimtes. De zones sluiten aan op de orthogonale hoofdopzet van het gebouw en onderscheiden zich door verschil in structuur, programma, materiaalgebruik en afwerking.

1. *Docklands* Vlak na de entree van het terrein is een vrijwel lege hal direct te betreden welke geschikt gemaakt is voor massa-activiteiten door geluidempende maatregelen zoals twee bufferzones met kantoren langs de randen. De hal biedt plaats aan theaterfestivals, beurzen en grote feesten. Er bestaat een directe verbinding met het manifestatieplein in de naastgelegen Cultuurloods.

2. *Evenementen* Door de hoofdingang van de Cultuurloods met de blauwe schuifdeuren kom je door een versmalling tussen skatepark en een etalagewand op het grote manifestatieplein. Aan dit plein grenzen grote ruimtes als objecten met eigen toegangen en publieke functies, zoals concert- film- en theaterzalen, een skatepark, een expositietoren en café-restaurant. Het plein sluit aan op hoger gelegen vlakken via een brede hellingbaan die zich als een tribune om het plein schaart. Elk van de ruimtes heeft een totaal eigen karakter die elk toch aansluit op het geheel in structuur en vormgeving. De ruimtes bewegen zich tussen de bestaande constructie, breken door het dak en verdraaien de openbare ruimte iets waarmee nieuwe routes en doorzichten tevoorschijn komen.

foto's Maarten Xxxxxxxx

3. *Kunststad* Van het manifestatieplein lopen routes naar de achterliggende Kunststad. Dit grote middelste gedeelte van de loods is opgebouwd uit gestapelde vloeren als veredelde bouwsteigers die dikke planken vloeren dragen waarop ateliers en werkplaatsen gebouwd kunnen worden. De vloeren zijn geplaatst onder de dichte delen van het dak tussen de lichtstroken, zodat ze optimaal gebruik maken van het daglicht dat hierlangs binnenkomt. De stroken worden door trappen en bruggen verbonden die tezamen vaste routes en vluchtwegen vormen. De verbindingen zijn uit te breiden door de toekomstige gebruikers zelf, die voor grote ingrepen de bestaande loopkranen kunnen gebruiken. Er zijn verschillende vaste routes te vinden. Op 4 ½ meter hoogte in de Kunststad ligt bijvoorbeeld een meer informele, eveneens publiek toegankelijke route die een verbinding vormt tussen het manifestatieplein en de grote scheepshelling met het openluchttheater buiten. Naast mensenstromen worden ook water en begroeiing als stromen door de kunststad vormgegeven.

4. *Werkplaatsen* Een strook onder een lager gedeelte aan het eind van de Cultuurloods biedt plaats aan grotere werkplaatsen. Ieder met een eigen deur naar de groene strook langs het kanaal die als uitloop van de werkplaatsen kan dienen en tevens een goede aan- en afvoeroute voor materialen vormt.

Ontsluiting, bezoekersaantallen en parkeren

6.1 De ontsluiting

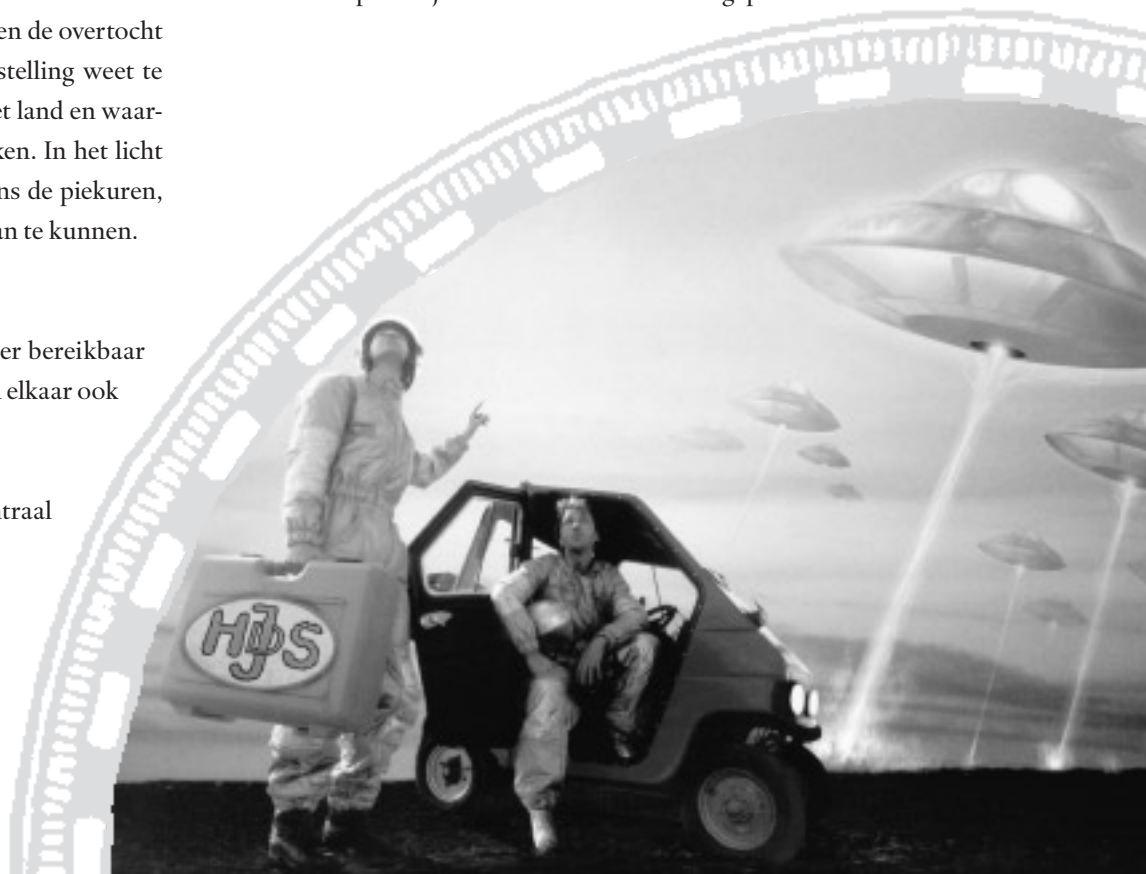
Vanuit Werkgebouw Het Veem, waar Kinetisch Noord nu kantoor houdt, kun je het NDSM-terrein aan de overkant van het IJ zien liggen. Het lijkt zo dichtbij, maar het is zo ver weg. Op het ogenblik is het NDSM-terrein met het openbaar vervoer moeilijk tot zeer slecht bereikbaar. Hoewel het NDSM-terrein straks voldoende attracties biedt om grote aantallen bezoekers te trekken, is een goede, aantrekkelijke verbinding een voorwaarde om Kinetisch Noord echt tot een succes te maken. Hoe beter de verbinding, hoe makkelijker mensen de overtocht zullen maken. Daarbij komt dat als Kinetisch Noord haar doelstelling weet te realiseren het NDSM-terrein ook meer publiek uit de rest van het land en waarschijnlijk ook toeristen en bezoekers uit het buitenland zal trekken. In het licht van dit alles heeft het huidige openbare vervoer, met name tijdens de piekuren, onvoldoende capaciteit om de publieksstromen in de toekomst aan te kunnen.

De mogelijkheden

Hieronder volgen vier mogelijkheden om het NDSM-terrein beter bereikbaar te maken. Deze opties hoeven elkaar niet uit te sluiten, ze kunnen elkaar ook aanvullen.

1. *Een veerdienst* Een rechtstreekse verbinding tussen het Centraal Station en het NDSM-terrein (zie toelichting).
2. *Groot vervoer* Met het GVB is contact gelegd over de mogelijkheid om bij grote publieksevenementen, zoals festivals, een grote pont in te zetten. Dit kan per evenement worden georganiseerd.

3. *Pont + bus + fiets* Bij deze optie wordt gebruikgemaakt van het al bestaande openbare vervoer. Vanaf de pont achter het CS kan men overstappen op bussen die rechtstreeks naar het NDSM-terrein rijden. Deze bussen vallen onder het beheer van Kinetisch Noord. Om fietsers bij slecht weer tegemoet te komen wordt gedacht aan aanhangers achter de bussen, waarop op simpele wijze fietsen kunnen worden geplaatst.

ONDER Hendrik-Jan de Stuntman, voorstelling "hoezoufos"

4. *Watertaxi* Naast het reguliere vervoer bestaan er bij Kinetisch Noord plannen om het idee van de watertaxi Rotterdam van Hotel New York ook in Amsterdam te introduceren: bootjes met een capaciteit van maximaal acht personen die vanuit drie of vier haltes naar het NDSM-terrein varen. Deze optie is vooral aantrekkelijk voor incidentele bezoekers en toeristen uit binnen- en buitenland.

Toelichting

Een regelmatige veerdienst tussen het Centraal Station en het NDSM-terrein is ideaal. Een overtocht per boot over het IJ voegt een extra dimensie toe aan een bezoek aan het NDSM-terrein en vergroot de uitstraling van het project. Een vaste pontverbinding tussen het centrum van Amsterdam en dit deel van Amsterdam Noord zou bovendien ook de woonwijken Tuindorp, Oostzaan, Oostzanerwerf en Kadoelen ten goede komen.

Expeditie Waterkracht van het Stadsdeel Noord, die tot doel heeft de stedelijkheid van Noord te vergroten en de regionale positie van dit stadsdeel te versterken, heeft opgemerkt dat nieuwe verkeer- en vervoersmogelijkheden Amsterdam Noord een positieve impuls zullen geven. Een subgroep van de Expeditie, met de naam Infrastructuur, verkeer en vervoer, stelt in een notitie voor om de mogelijkheid te onderzoeken van een veerverbinding NSDM-BUPA-CS (R. Poppe, 31-05-00).

Kinetisch Noord heeft een expeditie ondernomen met als doel een bedrijf of maatschappij te vinden die een rechtstreekse veerverbinding kan verzorgen tussen het Centraal Station en het NDSM-terrein. Een maatschappij die hier wel iets in ziet is rederij Naco, een onderdeel van ConneXXion fast flying ferries. Rederij Naco is bekend van de vleugelbootdienst naar IJmuiden. Het grote voordeel van deze maatschappij is dat ze over een aanlegplaats achter het Centraal Station beschikt. In het overleg met de rederij is gesproken over de mogelijkheid van besloten vervoer tussen het Centraal Station en het NDSM-terrein. Zeer onlangs heeft rederij Naco Kinetisch Noord een veelbelovende offerte gestuurd. De offerte (zie bijlage XXX) gaat uit van een veerverbinding tussen Amsterdam CS en het NDSM-terrein. De pont is overdekt en heeft een capaciteit van 80-100

personen. Fietsen kunnen mee. Er komt een vaste dienstregeling, zodat vertrekken aankomsttijden voor iedereen bekend zijn. De pont vaart zeven dagen per week van 08.30 tot 02.00 uur 's nachts. Om het halfuur tijdens de spitsuren (08.30-11.30 en 16.30-18.30) en eens per uur buiten de spits. De totale jaarlijkse kosten van dit plan bedragen F 635.000,- zonder kaartverkoop.

De rederij is door de aanvraag van Kinetisch Noord op een idee gebracht en stelt voor de verbinding te combineren met een verbinding richting Zaandam en het Westelijk havengebied. In dit geval bestaat er de mogelijkheid om subsidie aan te vragen bij het ROA (Regionaal Orgaan Amsterdam) en andere instanties. Hierdoor zou de pont minder vaak varen maar makkelijker te exploiteren zijn. Ook is er contact gelegd met de G.V.B. dienst Veren die op dit moment een offerte voor een veerverbinding tussen CS en het NDSM-terrein uitwerkt.

6.2 Bezoekersaantallen

Om te bekijken of een veerverbinding tussen Amsterdam CS en het NDSM-terrein rendabel is te maken, is er een inschatting gemaakt van het te verwachten aantal bezoekers aan het NDSM-terrein. De bezoekers zijn uitgesplitst aan de hand van de verschillende activiteiten, werkzaamheden, voorstellingen en evenementen die in de Cultuurloods, de Docklandshal en op het buitenterrein plaatsvinden. Daarnaast is onderscheid gemaakt tussen gebruikers/huurders, gasten, optredende artiesten en zakelijk verkeer zoals toeleveranciers. De bezoekersaantallen zijn in eerste instantie per dag aangegeven. In het weekend zullen er immers meer bezoekers komen dan door de week, en 's avonds meer dan overdag.

Voor de inschatting van het totale aantal bezoekers is gebruik gemaakt van drie soorten gegevens.

- De partners die aan het project willen deelnemen hebben aangegeven hoeveel publiek zij door het jaar heen verwachten.
- Op basis van de evenementen door de week en in het weekend kan een schatting worden gemaakt van het te verwachten aantal toeschouwers.
- Aan de hand van het aantal ateliers en werkplaatsen en het aantal personeelsleden van stichting Kinetisch Noord kan min of meer worden vastgesteld hoeveel gebruikers er dagelijks naar het terrein zullen komen.

Vervolgens zijn de bezoekers van het NDSM-terrein uitgesplitst naar het vervoermiddel dat ze gebruiken. Het ligt voor de hand dat, vooral in de eerste jaren, de meeste bezoekers van de andere kant van het IJ zullen komen. De gebruikers/huurders, in feite het woon-werkverkeer, kiezen waarschijnlijk vaak voor een ander middel van transport dan de gasten. Hoewel het hier in strikte zin niet gaat om dagrecreatie is bij gebrek aan gegevens uitgegaan van de CBS-statistiek: Onderzoek dagrecreatie 1998/99. Bij deze statistiek gaat het vooral om recreatieverkeer in de regio. Kinetisch Noord vindt dat deze cijfers niet zonder meer toepasbaar zijn op de Amsterdamse situatie. Het NDSM-terrein ligt immers binnen de Amsterdamse stadsgrenzen, zodat mensen eerder geneigd zijn de fiets en de pont te nemen dan in de auto te stappen. Ten tweede komt een groot deel van het publiek af op de horeca en is twintig procent van het aanbod gericht op jongeren. Uit de CBS-statistiek blijkt dat van de mensen die een dag gaan recreëren zeventig procent gebruik maakt van de auto en dertig procent van ander vervoer (openbaar vervoer, fiets, voetgangers). Kinetisch Noord gaat uit van de verhouding vijftig procent auto en vijftig procent ander vervoer. Dit alles in aanmerking genomen komen we, per jaar berekend, tot het volgende resultaat: 339.454 bezoekers komen met de auto, 212.095 zijn voetganger of nemen de fiets, 131.919 kiezen voor het openbaar vervoer. Daarbij moet worden opgemerkt dat als de pont rechtstreeks naar het NDSM-terrein vaart, het vanzelfsprekend is dat de meeste mensen die voor ander vervoer kiezen de pont zullen nemen. Zo komen we tot een aantal van 317.630 pontgebruikers. Als de bezoekers die per pont komen twee gulden voor een kaartje betalen, is de exploitatie rond.

LINKS Jim Whiting, "Unnatural bodies".

6.3 Parkeerbeleid en circulatie

Het NDSM-terrein wordt een semi-openbaar terrein. Er is een duidelijke afscheiding met de openbare weg. Bij de hoofdtoegang is een dag- en nachtportierverblijf. Het terrein is toegankelijk voor auto's en (toeleverende) vrachtauto's. Er wordt een parkeerstrook gerealiseerd voor 150 auto's. Verder komt er een fietsenstalling voor 500 fietsen, waarvan éénderde deel overdekt is. De stalling ligt vlakbij de hoofdingang van de Cultuurloods.

De beheersgroep die door de stichtingsorganisatie wordt opgezet, draagt zorg voor het onderhoud en de schoonmaak van het terrein. Bij grote evenementen beheert deze groep ook de parkeerplaats en wijst bezoekers die met de auto komen de weg. Bij zeer grote publiekstrekkers overlegt Kinetisch Noord per evenement met Stadsdeel Noord over het toestaan van parkeren buiten het terrein. De beheersgroep draagt dan zorg voor de verkeersveiligheid en voorkomt dat er overlast ontstaat voor de omliggende wijken. Kinetisch Noord denkt erover om bij grote evenementen betaald parkeren in te voeren ten behoeve van de exploitatie. Aan de noordzijde van de loods is een nooduitgang die te allen tijde vrijgehouden moet worden. Het is dus verboden daar te parkeren.

De firma Rhebergen, die rechtstreeks van Stadsdeel Noord huurt en ten noordoosten van de Cultuurloods een jachtwerf exploiteert, heeft recht van overpad. Als de Dogtroep een vestigingsplaats realiseert op het terrein geldt dat ook voor hen.

Voor een halteplaats van de pont wordt een aanlegsteiger gebouwd aan de Riemsdijkweg. Bij de halte komt ook een kaartverkoopgebouwtje. Bij grote evenementen kan een grote pont van bijvoorbeeld het GVB aanleggen aan de betonnen kade ten oosten van de grote helling op het terrein zelf. Daarvoor zijn geen aanpassingen nodig.

Organisatie en verantwoordelijkheidsstructuur

7.1 Inleiding

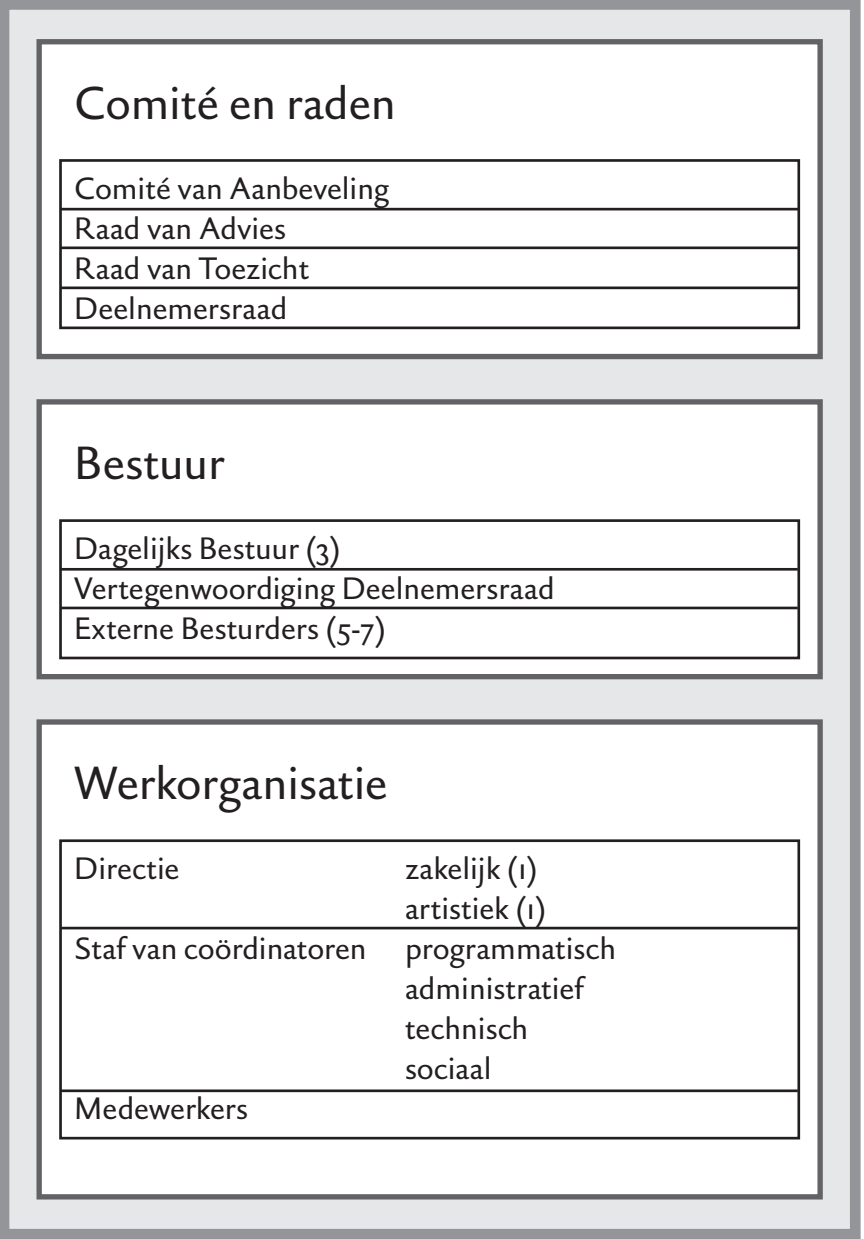
In onderstaand hoofdstuk wordt de organisatiestructuur voor het project beschreven. Op dit moment is er een werkstichting actief: de Werkstichting Kinetisch Noord. Deze werkstichting heeft twee leden en is aangevuld met een werkorganisatie met zeker twintig medewerkers. Organisatiebureau 'de Verandering' voert in opdracht van de werkstichting de leiding over het ontwikkelings-traject, waarvan het onderliggende haalbaarheidsonderzoek het resultaat is.

De uiteindelijke ontwikkeling en exploitatie van het NDSM-terrein worden uitgevoerd door de hiertoe op te richten Stichting Kinetisch Noord. Het bestuur van Stichting Kinetisch Noord wordt in zijn geheel door het huidige bestuur van de Werkstichting Kinetisch Noord gevraagd en als zodanig benoemd bij de officiële oprichting, die plaatsvindt zodra duidelijk is dat het project voortgang vindt en het tot een contract komt met Stadsdeel Amsterdam Noord. Navolgend zal de structuur van Kinetisch Noord beschreven worden, waarbij gesproken wordt over de Stichting Kinetisch Noord als Kinetisch Noord.

De ontwikkeling van het NDSM-terrein voor Kinetisch Noord is een groot project met een landelijke, internationale uitstraling. Dit vraagt om een zwaar bestuur, met een aansprekend gezicht naar buiten. Dit bestuur moet in staat zijn de doelstelling van het project te bewaken, beleid te garanderen en bij te stellen. Het heeft de eindverantwoordelijkheid voor de dagelijkse gang van zaken, de uitvoering van het beleid en waarborgt de belangen van degenen die inhoudelijk, organisatorisch en financieel bij het project betrokken zijn. De directe verantwoording ligt bij de directie, bestaande uit een zakelijk en een artistiek directeur, met de verschillende coördinatoren voor de afzonderlijk werkgebieden.

Het samenspel van bestuur en directie: de afstemming van taken en verantwoordelijkheden tussen beiden, de kwaliteit van de verstrekte informatie en de mate van bereikbaar en aanspreekbaar zijn, zullen beslissend voor een goed functioneren van het gehele project zijn. Het zwaartepunt van de totale gang van zaken ligt bij de directie en de staf van coördinatoren. Het bestuur stuurt aan, controleert, beoordeelt, bemiddelt, adviseert, inspireert en besluit. Waar nodig vertegenwoordigt het Kinetisch Noord naar buiten. Voor een goede uitvoering van haar taken wordt het bestuur ondersteund door een uitstekend bezette directie met coördinatoren van een goed niveau. Daarnaast laat zij zich bijstaan door een representatief en deskundig Comité van aanbeveling en een Raad van advies. Op onderdelen van beleid wordt het bestuur aangesproken door een Raad van toezicht.

Schema van de nieuwe organisatie van Stichting Kinetisch Noord

7.2 Het bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene gang van zaken binnen Kinetisch Noord. Hoewel de verantwoording voor de dagelijkse gang van zaken bij de directie ligt, vergadert het bestuur als geheel in de beginperiode zeker eens in de veertien dagen. Daartussendoor sturen afzonderlijke bestuursleden die zich daarvoor beschikbaar stellen op onderdelen processen aan. Naarmate het project zich verder ontwikkelt en realiseert kan de vergaderfrequentie van het bestuur worden teruggebracht tot één keer per maand of minder. Ook de directe aansturing op onderdelen neemt dan af.

Schema van huidige organisatie van Werkstichting Kinetisch Noord

Er wordt gestart wordt met een bestuur van tenminste vijf bestuursleden: twee leden van het werkbestuur van de huidige Werkstichting Kinetisch Noord aangevuld met tenminste drie zware bestuursleden van buiten. Als één van de twee of beide bestuurders van de huidige werkstichting besluit deel uit te gaan maken van de werkorganisatie, wijzen zij een opvolger aan voor het bestuur van de Stichting Kinetisch Noord. Het bestuur wordt vervolgens aangevuld met vier aspirant bestuursleden zonder stemrecht, die benoemd worden door of vanuit de deelnemersraad. Zolang de deelnemersraad er nog niet is of niet in staat is een vertegenwoordiger aan te wijzen trekt het zittende bestuur aspirant bestuurders aan uit de potentiële clusters en partners. Het gaat daarbij om representanten van beeldend kunstenaars, theater/filmmakers, jongeren en ambachtslieden. In de fase van concrete uitvoering en beheer van het project maken de aspirant bestuurders op een door het bestuur te bepalen moment deel uit van het bevoegd bestuur. Het bestuur bestaat te allen tijde in meerderheid uit externe bestuurders van voldoende importantie. Dat zijn er tenminste vijf en ten hoogste zeven. Dit deel van het bestuur vult zichzelf aan. Waarbij voor iedere benoeming de goedkeuring van de meerderheid van het zittende bestuur nodig is. Uit dit bestuur wordt een dagelijks bestuur (D.B.) gevormd van tenminste drie leden: voorzitter, secretaris en penningmeester. De voorzitter is in ieder geval een bestuurder die niet op een andere manier bij het project betrokken is. Het D.B., al of niet aangevuld met extra bestuurders, én het bestuur hebben elk een eigen vergaderritme. Maar ze vergaderen altijd samen met de directie, tenzij het functioneren van de directie zelf op de agenda staat. Afzonderlijke bestuursleden kunnen een eigen portefeuille (werkgebied) hebben die ze in het bijzonder beheren. Van daaruit kunnen ze de gang van zaken binnen en/of buiten het project volgen en moeten ze over alle nodige informatie kunnen beschikken. Dat betekent overigens dat ze toestemming van de directie nodig hebben om te mogen deelnemen aan overleg op hun gebied. En dan alleen in een luisterende en adviserende rol.

7.3 De directie

De directie bestaat uit een zakelijk en een artistiek directeur. De algemene leiding van het project is in handen van de zakelijk directeur, die de artistieke concepten en evenementen van de artistieke directeur zakelijk haalbaar maakt op een manier die binnen het project acceptabel is. Als dat leidt tot beslissingen die voor de artistieke leiding niet acceptabel zijn, wordt het probleem voorgelegd aan het bestuur. Dit zal vervolgens proberen een vergelijk of compromis te bereiken tussen de zakelijke en de artistieke directie. Als dat niet lukt neemt het bestuur een beslissing.

De zakelijk directeur is verantwoordelijk voor het beheer van terrein en gebouwen, evenementen en horeca (die onder verantwoording van Kinetisch Noord

vallen), publiciteit, P.R., in- en externe contacten en de financiën en heeft daartoe de beschikking over de aan hem/haar gekoppelde werkorganisatie.

De artistiek directeur is verantwoordelijk voor de artistieke uitstraling en het artistieke concept van Kinetisch Noord; de bijdragen van afzonderlijke partners en van samenwerkende partners en clusters aan het geheel en hun bijdrage aan eigen en afzonderlijke evenementen.

Gezamenlijk zijn de zakelijk en artistiek directeur verantwoordelijk voor de beleidsontwikkeling mede op het gebied van het aantrekken en toewijzen van huurders. De toewijzing gebeurt in nauw overleg met het bestuur. Mogelijkerwijs wordt er een commissie geformeerd, bestaande uit bestuursleden, directie en leden uit de deelnemersraad die zich specifiek hierop richt. En waarbij een goede afweging van de belangen van (potentiële) huurders plaats vindt en het concept gewaarborgd is.

7.4 Coördinatoren en de staf

De directie beschikt voor de verschillende onderdelen van het werk over een staf van coördinatoren

1. Programmatisch beheer

JAARAGENDA EVENEMENTEN

- algemeen van aanbieders van buiten en partners binnen het project
- eigen evenementen met of zonder partners binnen het project en aanbieders van buiten.
- programmering op onderdelen per partner binnen het project

PUBLICITEIT EN PUBLIC RELATIONS

- intern binnen het project, naar Bestuur, omgevende Raden en Comité
- extern naar het grote publiek, specifieke doelgroepen
- coördinatie publiciteit van partners binnen het project in zoverre dit nuttig, nodig en gewenst is

LINKS Skater

2. Administratief beheer

- financiële administratie
- contractbeheer: huurders, partners van buiten, personeel
- huurbetalingen
- begroten
- jaarverslagen
- personeelsadministratie
- kostenbewaking op totaal en onderdelen
- budgetbeheer op onderdelen
- nacalculatie op onderdelen

3. Technisch beheer

- onderhoud, groot en klein
- begeleiden tijdelijke op- en afbouwprojecten
- installatiebeheer
- bevoorradig
- inkoop
- schoonmaak

4. Sociaal beheer

- personeel
- beveiliging terrein en gebouwen
- toezicht bij evenementen
- contacten met de buurt
- informatieverstrekking en aanspreekpunt voor huurders en bezoekers
- aanspreken van huurders op interne regelgeving (huishoudelijk)
- bewaken van intern evenwicht binnen het project, de omgang van huurders onderling, bemiddelen bij problemen tussen huurders
- inventariseren van benodigde (bouw)aanpassingen voor optimaal gebruik door huurders.

De directie overlegt regelmatig met de afzonderlijke coördinatoren. Een veertiendaagse voltallige stafvergadering wordt altijd bijgewoond door beide directieleden onder voorzitterschap van de zakelijk directeur. De staf van coördinatoren adviseert in haar algemeen overleg de directie op hun werkgebied en spreekt zich uit over het gevoerde of te voeren beleid.

Na realisatie van het totaalproject is er één werkorganisatie. Bestuur, staf en medewerkers kunnen zich dan volledig wijden aan de uiteindelijke taak: de organisatie van het beheer en de exploitatie van Kinetisch Noord. Naarmate de realisatie van het plan vordert, zal de Kinetisch Noord meer personeel aantrekken voor het beheer en de exploitatie. Deze extra krachten worden geworven via NV Werk, in de vorm van werkervaringsplaatsen. Zij zullen altijd terzijde staan worden door de staf van coördinatoren en mogelijk andere medewerkers met ervaring. In de nu volgende opsomming van werkervaringsplaatsen is uitgegaan van de eindsituatie nadat de bouw geheel is afgerond.

Opbouw personeelsbestand op basis van werkervaringsplaatsen in (Fte)

a. Ondersteuning van programmering publieksactiviteiten, muziek en trends	1
b. Ondersteuning van de publiciteitsafdeling	1
c. Ondersteuning van de kantoorwerkzaamheden, financiële en administratieve taken	3-5
d. Ondersteuning Technisch beheer: klusjesmannen, schoonmaak	3-8
e. Ondersteuning sociaal beheer wat betreft veiligheid, portier/conciërge functie (circa 18 uur per dag, 5 dagen per week)	7-10

Afhankelijk van de uiteindelijke wijze van exploitatie kan het aantal werkervaringsplaatsen nog oplopen. Bij eigen exploitatie van film-, concert-, of theaterzaal zullen medewerkers nodig zijn met kennis op die gebieden. Datzelfde geldt in het geval dat Kinetisch Noord zelf de exploitatie van de horeca ter hand neemt. Tijdens de bouwfase zullen er eveneens veel mogelijkheden zijn om mensen werkervaring te laten opdoen binnen de zelfwerkzaamheid tijdens de bouw. Hierbij zal het altijd gaan om werk van tijdelijke aard.

7.5 Comité van aanbeveling

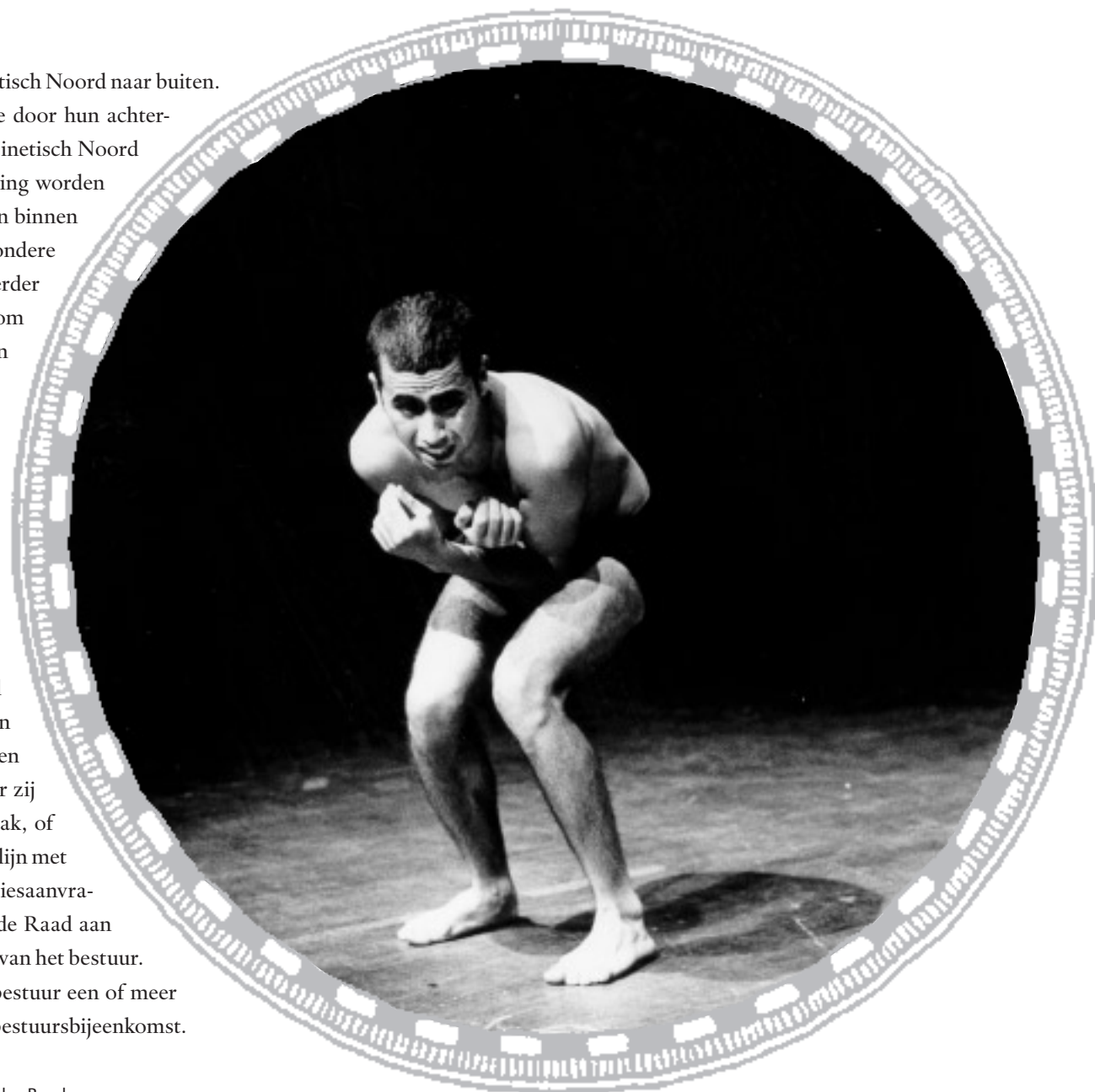
Het Comité van aanbeveling is het gezicht van Kinetisch Noord naar buiten.

Het is een college van aansprekende personen, die door hun achtergrond en positie de kwaliteit en het karakter van Kinetisch Noord benadrukken. Leden van het Comité van aanbeveling worden goed op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen binnen Kinetisch Noord en worden uitgenodigd voor bijzondere of hen afzonderlijk aansprekende gebeurtenissen. Verder kunnen ze op persoonlijke titel gevraagd worden om ten behoeve van Kinetisch Noord hun voorspraak in te zetten bij instanties. Voor leden van het Comité van aanbeveling is er vanuit het bestuur een contactpersoon aangewezen, die zorg draagt voor de communicatie tussen het Comité enerzijds en het bestuur en de directie anderzijds.

7.6 Raad van advies

De Raad van advies garandeert de deskundigheid van Kinetisch Noord op de verschillende terreinen waarop ze zich beweegt. Voor een lid van de Raad van Advies is deskundigheid belangrijker dan een grote, gevestigde naam. Kinetisch Noord kan leden van de Raad van Advies om advies vragen wanneer zij tussentijds behoefte heeft aan reflectie, ruggespraak, of kwaliteitsimpulsen. Zij hebben dan ook een directe lijn met een van de leden van het bestuur of de directie. Adviesaanvragen van de directie aan de Raad en adviezen van de Raad aan de directie komen alleen tot stand met goedkeuring van het bestuur. Indien de vergaderagenda daarom vraagt kan het bestuur een of meer leden van de Raad van advies uitnodigen voor een bestuursbijeenkomst.

RECHTS Yahya, acteur van Drift, solovoorstelling, foto Joost van den Broek

De Raad van advies komt tenminste éénmaal per jaar op uitnodiging van het bestuur bij elkaar om de algemene beleidslijnen van Kinetisch Noord en de uitvoeringswijze daarvan te bespreken. Tussentijds kan de Raad van advies op eigen initiatief bijeenkomen en gevraagd of ongevraagd adviezen geven aan Kinetisch Noord, die echter niet bindend zijn. Ieder lid van de Raad van advies kan dat door het jaar heen ook op eigen titel en initiatief doen.

Als iemand van de Raad van advies behoefte heeft aan een bijeenkomst van de Raad of zelf een persoonlijk advies wil uitbrengen, beschikt deze over een contactpersoon binnen de werkorganisatie. Deze contact persoon zorgt dat de betrokkenen worden uitgenodigd of dat het advies verwerkt wordt en bij de juiste personen terecht komt.

7.7 Raad van toezicht

De Raad van toezicht houdt toezicht op onderdelen van het beleid en de uitvoering daarvan en kan daarin een bindend advies uitbrengen. Zij bestaat uit personen die gezamenlijk over een bijzondere bevoegdheid beschikken ten aanzien van het reilen en zeilen van Kinetisch Noord. Deze bevoegdheid beperkt zich tot de zakelijke kant en kan pas worden uitgeoefend indien het bestuur of de directie, die verantwoordelijk zijn voor de uitvoeringsorganisatie, niet in staat zijn of weigeren de zakelijke koerswijzigingen door te voeren die de Raad van toezicht noodzakelijk acht.

De Raad van toezicht wordt via kwartaalverslagen, jaarverslagen, begrotingen en budgetbepalingen op de hoogte gehouden van de gang van zaken binnen Kinetisch Noord. Dit zijn uiteraard dezelfde gegevens als waarover het bestuur van Kinetisch Noord beschikt en op basis waarvan het bestuur beleid maakt. Wanneer deze stukken aanleiding geven tot zorg over de kansen van Kinetisch Noord om zakelijk te overleven en het bestuur en de directie volgens de Raad van toezicht onvoldoende of onjuiste maatregelen treffen om de situatie te verbeteren, kan de Raad van toezicht maatregelen opleggen. Deze maatregelen kunnen desgewenst uitgevoerd worden door een interim-management waaraan de zittende directie zijn bevoegdheden overdraagt.

Als het bestuur het niet eens is met de opgelegde maatregelen kan zij bindend advies inwinnen bij een scheidsgericht. Dat scheidsgericht bestaat uit drie perso-

nen: één daarvan is benoemd door het bestuur, één door de Raad van toezicht en één wordt door deze twee gezamenlijk aangetrokken.

De Raad van toezicht bestaat uit personen van instanties die zwaarwegende (financiële) belangen hebben bij het totale project. De benoeming behoeft de goedkeuring van het bestuur. Het bestuur kan ook zelf leden in de Raad van toezicht benoemen, maar dit aantal dient per definitie een minderheid te zijn, tenzij de Raad uit slechts twee personen bestaat.

7.8 De deelnemersraad

Grotere organisaties die als huurders in het project deelnemen en daarin een eigen programmering hebben, maken deel uit van een deelnemersraad. Individuele huurders kunnen zich via hun cluster van gelijksoortige disciplines ook laten vertegenwoordigen in de deelnemersraad.

De deelnemersraad kan de directie gevraagd en ongevraagd adviseren op onderdelen van beleid, gebruik en beheer. De directie informeert hier ook de gebruikers over de beleidsplannen en de financiële consequenties daarvan, de te nemen maatregelen op huishoudelijk terrein en de omgang met problemen in het gebruik. Alles wat er in de deelnemersraad wordt besproken en aangekondigd, heeft in principe de status van overleg, mededelingen van de kant van de directie en adviezen van de kant van de deelnemersraad. De deelnemersraad kan alleen via de vertegenwoordiging van de deelnemersraad in het bestuur van Kinetisch Noord invloed uitoefenen op de beslissingen.

De deelnemersraad kan met en zonder de directie vergaderen, maar ze vergadert per definitie met de directie als deze haar bijeen roept voor overleg, advies of nadere toelichting op besluiten van de directie en/of het bestuur.

7.9 Taken en verantwoording in het vervolgtraject

Op dit moment (juni 2000) bereidt de huidige werkstichting Kinetisch Noord zich er volledig op voor om in de komende periode de uiteindelijke Stichting Kinetisch Noord in staat te stellen twee afzonderlijke gebieden waar zij verantwoordelijk voor is aan te sturen. Hiervoor is in de afgelopen maanden een werkorganisatie in het leven geroepen van meer dan twintig medewerkers.

In de ontwikkelingsfase worden de plannen verder uitgewerkt, leidend naar een definitief ontwerp en vaste contracten met gebruikers (partners en artiesten). In de realisatiefase krijgt de daadwerkelijke bouw zijn beslag. In deze fase is het wellicht mogelijk om op het gebied van evenementen, met name op het buitenterrein tot programmering te komen. Voorts zal de programmering met het oog op de toekomst actief moeten zijn en moeten contacten en contracten met partners worden uitgewerkt. Dit betekent dat de Stichting Kinetisch Noord in de ontwikkel- en realisatiefase dus twee taakgebieden aanstuurt:

- a. het ter hand nemen van de daadwerkelijke exploitatie van het terrein en de loodsen vanaf de ondertekening van het huurcontract en de werkelijke ter beschikkingstelling van het terrein
- b. de verdere ontwikkeling en realisatie van het plan voor het terrein en de loodsen. Dit taakgebied, dat tijdelijk van aard is en een duidelijk begin en eindpunt heeft, zal als project geformuleerd worden.

Elk van deze taakgebieden kent eigen doelstellingen, een eigen zakelijk en kunstzinnig beleid, een afzonderlijke planning en begroting en een eigen uitvoeringsorganisatie.

De ontwikkeling en realisatie van het project zullen door een projectorganisatie worden uitgevoerd. Voor de projectbegeleiding wordt een beroep gedaan op 'de Verandering', een organisatiebureau met expertise op dit gebied. Deze organisatie staat los van de werkorganisatie Kinetisch Noord, met dien verstande dat zij formeel door de directie wordt aangestuurd. Hiermee wordt ondervangen dat de verschillende taakgebieden met elkaar gaan interfereren waardoor planning, kosten en kwaliteit onbeheersbaar worden. De directie draagt daarbij zorg voor afstemming van de twee handelingsgebieden.. De projectorganisatie wordt ontbonden als de uitvoering van de bouw zijn beslag heeft gehad.

In de werkorganisatie wordt de exploitatie ter hand genomen door het bureau van Kinetisch Noord zoals dat op dit moment wordt opgebouwd en functioneert. In deze fase van het haalbaarheidsonderzoek stuurt 'de Verandering' ook het bureau van Kinetisch Noord aan om de verschillende taakgebieden optimaal op elkaar af te stemmen. Het valt te verwachten dat de directe exploitatie van het terrein en de loodsen te lijden zal hebben onder alle (bouw)activiteiten die de realisatie van het plan met zich meebrengt. Het splitsen van de werkorganisatie en de projectorganisatie moet er voor zorgen dat uit de exploitatie een maximum aan opbrengsten gegenereerd wordt in het kader van de doelstelling en het te voeren beleid.

8.1 Inleiding

Na de goedkeuring van het eerste plan voor het NDSM-terrein heeft de werkorganisatie van Kinetisch Noord verschillende activiteiten ontwikkeld om belangstellenden uit diverse hoeken bij het plan te betrekken. Doel van de inspanningen is het creëren van bekendheid voor het plan om tot een breed draagvlak te komen. De verschillende doelgroepen van Kinetisch Noord worden hieronder beschreven. Daarnaast wordt de ondersteuning van de communicatie beschreven.

8.2 Doelgroepen

Organisatie Kinetisch Noord en samenwerkingsverbanden

- Stichting Kinetisch Noord
- Adviesbureau De Verandering
- Architectenbureaus Kapriool, Labadie en De Ruimte
- OKRA Landschapsarchitecten
- Individuele medewerkers kantoor Kinetisch Noord

Gebruikers

- Individuele kunstenaars op zoek naar atelierruimte
- Vaste uitvoerende kunstbedrijven inclusief (Partners)
- Ondersteunende bedrijven (bijvoorbeeld computerdokter, horeca)
- Artiesten voor de wisselende programmering en evenementen
- Gebruikers van broedplaatsen die dreigen te verdwijnen

Bezoekers

- Jongeren (sport)
- Bezoekers cultuurloots (horeca) en strandpaviljoen
- Theater, film, concertbezoekers
- Bezoekers evenementen en festivals
- Toeleveranciers
- Zakelijke bezoekers

Gemeente

- Stadsdeel Amsterdam Noord (diverse diensten)
- Gemeente Amsterdam Centrale Stad (diverse diensten)

Financiers en sponsors/subsidieverleners

- Banken (Triodos, Rabobank, VSB)
- Projectontwikkelaars (Bouwfonds)
- Gemeente Amsterdam Project Managementbureau
- Amsterdamse Kunstraad
- Etc.

Pers

- Schrijvende pers
- Televisie en radio

Overige

- Werkgebouwengilde
- FNV KIEM
- NV Werk
- Woningbouwvereniging Het Oosten
- Etc.

RECHTS Trapeze, B.Bilou

RECHTERBLADZIJDE Trapeze, B.Bilou

8.3 Ondersteuning van de communicatie

Voor het overbrengen van het gedachtegoed en de plannen van Kinetisch Noord is voor een aantal doelgroepen materiaal ontwikkeld ter ondersteuning van de communicatie. Daarnaast zijn zeer veel formele en informele gesprekken gevoerd zowel binnen als buiten het eigen netwerk.

Rapporten ‘Grijze boek’: Kinetisch Noord - Ontwikkeling NDSM-terrein tot bedrijfsverzamelterrein voor cultuurproducenten

Beeldmateriaal Ter ondersteuning van verschillende presentatie zijn foto’s en een video gemaakt. Naast de bouwkundige tekeningen zijn ‘artist impressions’ gemaakt van de toekomstige bouwkundige invulling. Van de eerste plannen is ook een maquette gebouwd.

Website Doel van de website is om bezoekers een indruk te geven van de locatie en de activiteiten die gepland zijn. De website wordt interactief zodat bezoekers hun eigen ideeën en mening kwijt kunnen. De website wordt gelinkt naar inhoudelijk gerelateerde sites.

Brochures/folder De folder Kinetisch Noord geeft een korte uiteenzetting van de werkwijze en plannen van Kinetisch Noord. Door middel van foto’s en tekeningen wordt een impressie gegeven van het NDSM-terrein en de gebouwen. Deze folder is onder meer neergelegd bij festivals, de Kunstvlaai en Kunstweb.

Aan geïnteresseerde potentiële huurders is een brochure gestuurd met informatie over het plan. Tevens is hierin een inventarisatielijst opgenomen waarmee Kinetisch Noord de geïnteresseerden heeft geïnventariseerd.

Kunstplan Ter ondersteuning en kennisneming van haar plannen heeft Kinetisch Noord het Kunstplan 2001/2004 geschreven en ingediend bij de Amsterdamse Kunstraad.

Brainstorm sessies Deels voor het inwinnen van informatie voor het plan maar ook om de ideeën van Kinetisch Noord uit te dragen, zijn een aantal brainstormsessies gehouden waarbij experts uit verschillende disciplinegebieden zijn uitgenodigd.

Interviews Vanuit Kinetisch Noord is tot op heden geen initiatief genomen om contacten te leggen met de pers. Wel is ingegaan op vragen om informatie en zijn diverse interviews afgegeven aan onder andere Vrij Nederland en Metro. Een lijst van persberichten waarin Kinetisch Noord genoemd wordt met enkele citaten is opgenomen in bijlage XXX.

Aanwezigheid op evenementen en festivals

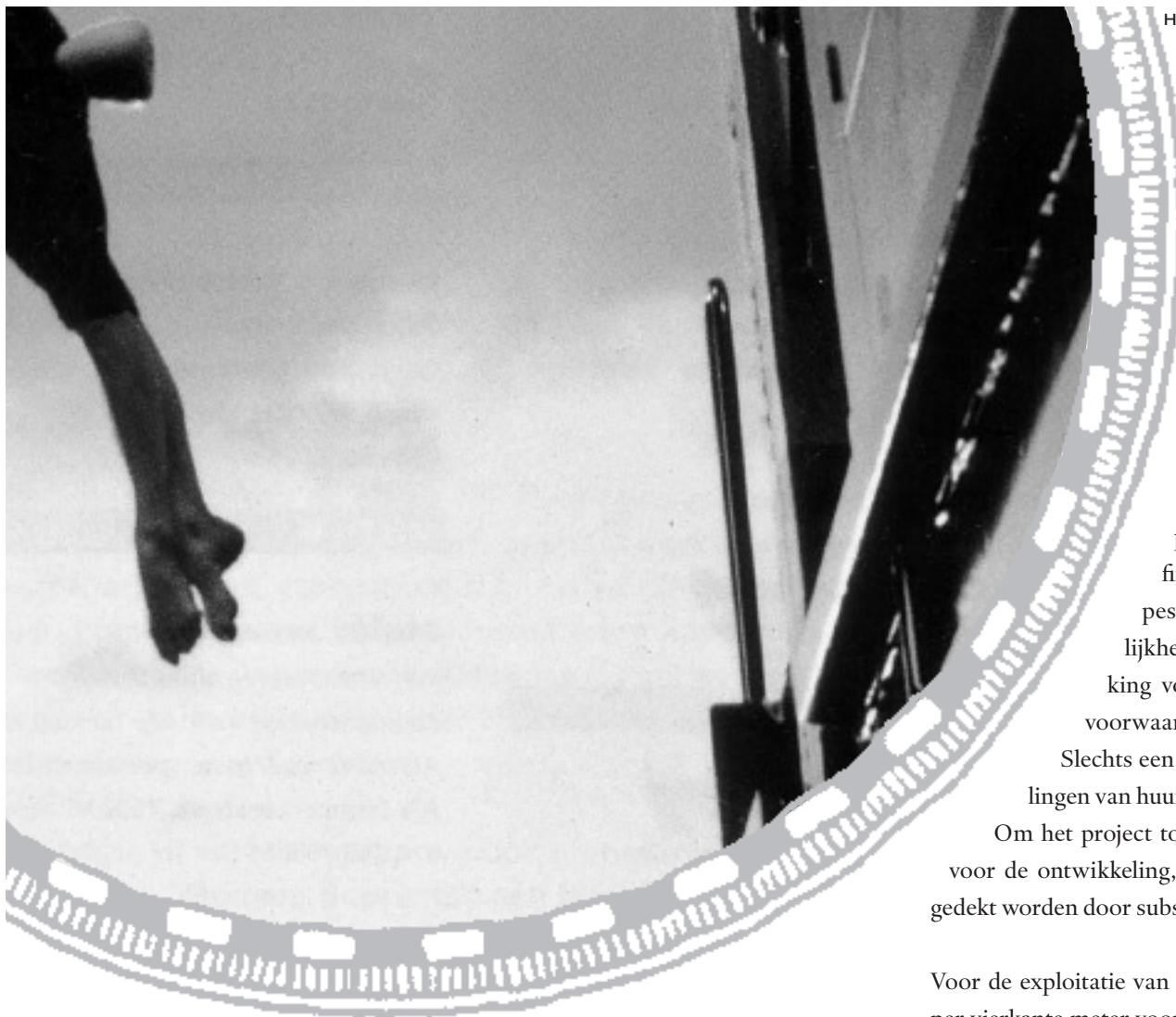
- Vrijland Festival
- Noorderzon Festival
- Sail Amsterdam (gepland)

Presentaties en rondleidingen

- Burgemeester Patijn
- Wethouder Van der Aa
- Wethouders SDAN
- Ondernemersvereniging ‘De Toekomst NSM’
- Debat Werkgebouwen Gilde

Participatie in werkgroepen

- Brainstorm herontwikkeling Noordelijke IJ-oeveren
- Veban (Vereniging ondernemers in Amsterdam Noord)
- Expeditie Waterkracht
- Noord Lonkt

LINKS Trapeze, B.Bilou

Financiering en exploitatie

9.1 Inleiding

De mogelijkheden om voor Kinetisch Noord een lening van een bank te krijgen zijn beperkt. Dit geldt zowel voor het gehele project als voor de afzonderlijke plannen van toekomstige huurders. Andere vormen van financiering, zoals subsidies voor kunst en cultuur, Europese subsidies en sponsoring, behoren zeker tot de mogelijkheden. Over het algemeen gaat het dan om geldverstrekking voor afzonderlijke projecten en niet of nauwelijks om voorwaarde scheppende investeringen, met name in de bouw. Slechts een klein deel van het benodigde kapitaal kan via borgstellingen van huurders worden afgedekt.

Om het project tot volwaardige groei te laten komen moeten de kosten voor de ontwikkeling, voor de bouw en de aanloopverliezen vrijwel geheel gedekt worden door subsidies en/of garantstellingen vanuit overheidsinstanties.

Voor de exploitatie van Kinetisch Noord geldt dat een basisbedrag van F 50,- per vierkante meter voorwaarde is om het project te laten slagen. Dit bedrag is inclusief de vergoeding die Kinetisch Noord aan Stadsdeel Amsterdam Noord betaalt voor het gebruik van het terrein met de Docklandshal en de Cultuurloods. Over de hoogte van die vergoeding zullen Kinetisch Noord en het Stadsdeel nog onderhandelen, maar het ligt voor de hand dat de Stichting het terrein en de opstallen bij aanvang van de exploitatie om niet krijgt.

De huurprijs voor de gebruikers varieert van F 50,- tot maximaal F 135,- per vierkante meter, waaraan een systeem van huurdifferentiatie op grond van inkomen en subsidie is gekoppeld. Daarmee worden extra inkomsten gegenereerd om Kinetisch Noord in staat te stellen haar doelstellingen te realiseren. Tegelijkertijd is het een middel om een te snelle doorstroming van gebruikers te voorkomen. Een snelle doorstroming staat een goede ontwikkeling van het project in de weg.

Het vervolg van dit hoofdstuk is een samenvatting van de gevoerde gesprekken. In het financiële rapport wordt dit nog eens nader uitgewerkt en van de benodigde scenario's voorzien.

9.2 Financiering door banken

Een rondgang langs de banken, met name de Rabobank en de Triodos Bank, heeft al snel duidelijk gemaakt dat deze in principe geen mogelijkheden zien om het project van Kinetisch Noord te financieren. De belangrijkste reden hiervoor is dat Kinetisch Noord weliswaar een goed en aansprekend plan heeft gepresenteerd, maar nog geen enkele onderliggende zekerheid kan bieden. Alleen bij de paar huurders die kunnen bogen op een langere staat van dienst in termen van inzichtelijke bedrijfsvoering, zit enige ruimte voor financiering van deelplannen.

Het voorgaande laat zich het best illustreren door het aanbod van projectontwikkelaar IBC-Vastgoed. Deze maatschappij financiert graag het één en ander maar alleen als ze het terrein met opstallen kan verwerven. Vervolgens wil IBC-Vastgoed wel enige invloed hebben op de planvorming om de commerciële mogelijkheden te versterken met sportaccommodaties en een inrichting die meer geschikt is voor bedrijfsfeesten en -presentaties en allerlei soorten conferenties.

Ook de Rabobank ziet pas financieringsmogelijkheden als Rabo-Vastgoed het terrein met opstallen kan verwerven. De Triodos Bank eist een honderd procent garantie van het Stadsdeel Amsterdam Noord en/of andere overheidsinstanties voor het gehele te lenen bedrag. Een koppeling aan grotere fondsen (bij-

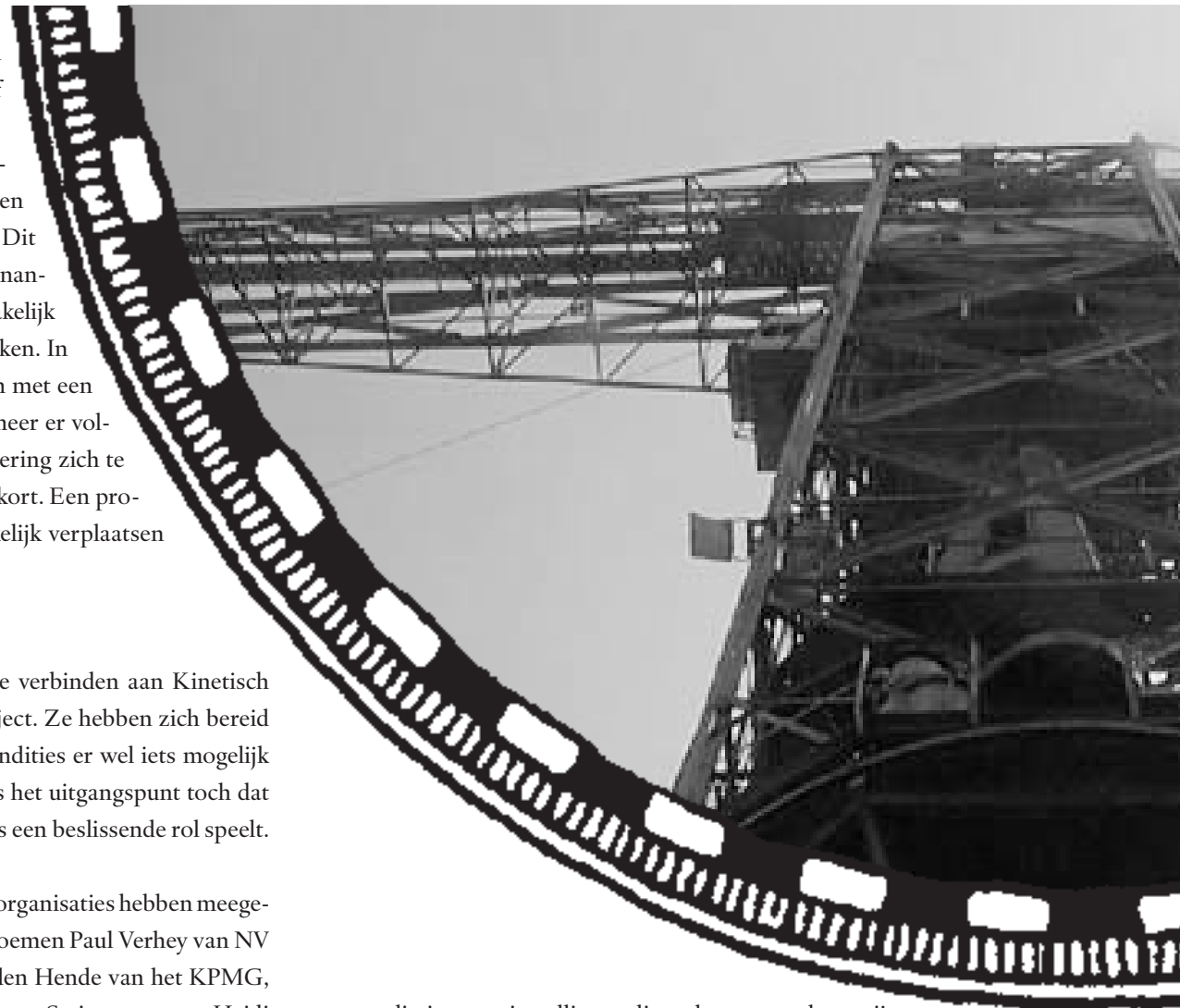
voorbeeld Stichting Doen en Stichting VSB Fonds) biedt dan ruimte voor financiering van extra kosten voor de plannen van afzonderlijke huurders of aandachtsvelden.

Een eerder aanbod van de Triodos Bank om een overheidsgarantie via een 'multiplier' tenminste te willen verdubbelen, is in deze situatie niet van toepassing. Dit aanbod kan alleen werken indien aan de basis van de financiering voldoende zekerheden liggen en het noodzakelijk is om de restfinanciering via borgstellingen af te dekken. In een dergelijk geval neemt de bank het risico tezamen met een overheidsinstelling. Dit is alleen maar mogelijk wanneer er voldoende ruime exploitatietermijn is om de bedrijfsvoering zich te laten ontwikkelen. Zelfs tien jaar is daarvoor nog te kort. Een project als Kinetisch Noord laat zich immers niet makkelijk verplaatsen zonder grote investeringsverliezen.

9.3 Andere financieringsmogelijkheden

Hoewel de banken aarzelen om zich via leningen te verbinden aan Kinetisch Noord, zijn ze wel degelijk geïnteresseerd in het project. Ze hebben zich bereid verklaard om met elkaar te bekijken onder welke condities er wel iets mogelijk zou kunnen zijn. Maar bij alle denkbare scenario's is het uitgangspunt toch dat de overheid door middel van subsidies en/of garanties een beslissende rol speelt.

Verschillende individuen en vertegenwoordigers van organisaties hebben meegedacht over andere financieringsmogelijkheden. We noemen Paul Verhey van NV Werk, John Hofland, Sietze Haringa en Harko van den Hende van het KPMG, notaris Drummelhuis van het kantoor Drummelhuis en Stein, mevrouw Heidi Hochstenbach van PNO Consultants (onder andere gespecialiseerd in subsidiëring), de heer Jos Rek en mevrouw Wendolien Sens van Brains Unlimited (onder andere gespecialiseerd in sponsoring). Via deze gesprekken openden zich netwerken van instanties, bedrijven en particulieren (informal investors), die geïnteresseerd zijn in financiering, subsidiëring, sponsoring en het verlenen van faci-

liteiten aan instellingen die op kunst en cultuur zijn gericht. Ook zijn er contacten met de provincie Noord Holland over de mogelijke subsidiering voor duurzaam bouwen en duurzame energie. Uit alle contacten blijkt dat Kinetisch Noord zich mag koesteren in een warme belangstelling. Zowel de orde van grootte, het doel als de mix van activiteiten spreekt vele instanties en personen zeer aan.

9.4 Financiering programmering

Voor wat betreft de programmering en in het bijzonder de eigen programmering zijn er twee belangrijke financiële aanknopingspunten:

- Ad hoc subsidies
- Structurele subsidies

Ad hoc subsidies

De financiering van het eigen programma, de interne programmering, kan plaatsvinden door ad hoc subsidies aan te vragen voor specifieke projecten. Voor bijna elke discipline is er wel een mogelijkheid tot het verwerven van projectsubsidies. De bedragen die kunnen worden aangevraagd variëren nogal en kunnen lopen van F 5000,- tot F 75.000,-. De gemiddelde beoordelingstermijn is drie maanden en de deadlines voor het indienen van verzoeken zijn veelal vrij of liggen rondom begin september. Diverse organisatoren binnen de stichting Kinetisch Noord hebben meer dan eens subsidies uit deze ad hoc fondsen gehonoreerd gekregen; het is aannemelijk dat dit in de komende jaren eveneens met succes kan worden voortgezet.

LINKS Trapeze, B.Bilou

Hieronder een kort overzicht van de particuliere, gemeentelijke of fondsen ban de overheid die voor Kinetisch Noord interessant zijn.

AMSTERDAMS FONDS VOOR DE KUNST

theater, dans, muziek, festivals, multidisciplinair, beeldende kunst

FONDS VOOR DE PODIUMKUNSTEN

theater, dans, muziek, festivals, multidisciplinair, reiskosten, onderzoek, libretto's

PRINS BERNHARD FONDS

publiciteit, specifieke projecten, techniek, reiskosten

VSB FONDS

publiciteit, internationale presentaties, festivals, jongeren, specifieke projecten, techniek.

VERENIGING BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN

publicaties

THUISKOPIE FONDS

multimedia, cd's, video

MONDRIAAN STICHTING

beeldende kunst

ANJER FONDS

apparatuur

BRITISH COUNCIL

Engelse projecten in Nederland

NETHERLANDS - AMERICA FOUNDATION

reiskosten

HOMOGENE GROEP INTERNATIONALE SAMENWERKING (HGIS)

grotere internationale spektakels in festival verband

LINKS Trapeze, B.Bilou

Structurele subsidies

Los van het ad hoc subsidietraject heeft Kinetisch Noord bij de gemeente Amsterdam op 15 maart jl. een subsidieverzoek ingediend voor het verwerven van structurele subsidie voor vier jaar. De subsidie is aangevraagd voor de artistieke profilering van Kinetisch Noord. Het totaal aangevraagde bedrag bedraagt F 1.500.000,-. Begin september maakt de Amsterdamse Kunstraad bekend of de subsidie al dan niet wordt verstrekt. Ondersteuning van dit subsidieverzoek door Deelraad Noord middels een aanbevelingsbrief is gewenst

LINKS Trapeze, B.Bilou

9.5 Communicatie- en P.R. plan voor de subsidiëring

De kansen op het gebied van subsidiëring kunnen alleen benut worden als de basisfinanciering rond is. Om die kansen uit te werken moet er, mede binnen het bureau van Kinetisch Noord, een goed communicatie- en PR-plan worden opgezet. Aangezien veel instanties alleen met subsidies instappen als het te subsidiëren project nog niet is gestart, krijgt dit plan binnen de verdere vormgeving van de organisatie van Kinetisch Noord de hoogste prioriteit. Overigens is Kinetisch Noord nu al bezig de eerste stappen te zetten voor een dergelijk plan.

9.6 Financiering afzonderlijke projecten binnen Kinetisch Noord

In de voorcontracten die met toekomstige gebruikers/ huurders worden getekend, speelt het kunnen overleggen van een bedrijfsplan een belangrijke rol. Kinetisch Noord moet weten in hoeverre huurders in staat zijn de huur op te brengen, hoe hoog die huur kan zijn en of huurders noodzakelijke of wenselijke investeringen gefinancierd kunnen krijgen.

Bij een aantal aspirant huurders is dat nog niet duidelijk, sommigen beschikken niet of onvoldoende over een bedrijfsplan. Eén van de eerste taken waarvoor Kinetisch Noord zich dan ook in de komende tijd gesteld ziet, is het assisteren van huurders bij het maken van een bedrijfsplan. Zo krijgt de organisatie zicht op hun afzonderlijke noodzaak of wensen om te investeren en op de mogelijkheid een positieve exploitatie te realiseren op de langere termijn.

Ongetwijfeld moet een deel van de benodigde investeringen van afzonderlijke huurders meegenomen worden in de financiering van Kinetisch Noord als geheel en ten dele risicodragend worden doorverleend aan deze huurders. Huurders moeten dit risico op hun beurt zo volledig mogelijk afdekken met borgstellingen vanuit hun eigen organisatie of eenmanszaak.

9.7 Het contract voor vijf jaar, een onoverkomelijk probleem?

In dit plan voor de ontwikkeling van het NDSM-terrein gaat het eigenlijk om het begin van de revitalisering van een belangrijk gebied van Amsterdam Noord. Dat vraagt om een investering van het Stadsdeel Amsterdam Noord waar de Stichting Kinetisch Noord in een exploitatieperiode van vijf jaar nauwelijks aan kan bijdragen. De ontsluiting en ontwikkeling van het terrein, de inrichting van de Cultuurloods en de Docklandshal als facilitaire units voor nu en de verdere toekomst en de bouw van facilitaire delen op het terrein kan Kinetisch Noord onmogelijk opbrengen in een korte exploitatieperiode van vijf jaar.

Zoals eerder is aangegeven is de algehele financiering problematisch, en het spreekt vanzelf dat het al even problematisch is om de kosten over zo'n korte periode weg te exploiteren. Voor een belangrijk deel geldt dat ook voor de benodigde investeringen voor de bouw. Na een exploitatieperiode van vijf jaar zal er nog een stevige restschuld staan. Investerings op dit gebied zijn alleen zinnig als er van tevoren gesproken wordt over de dekking ervan.

In feite is de exploitatieperiode van een volledig functionerend Kinetisch Noord aanzienlijk minder dan vijf jaar. De bouw kan op zijn vroegst in de winter 2000/2001 beginnen. Om op zijn vroegst in de zomer van 2001 volop van start te kunnen gaan, zijn versnelde vergunningsprocedures vereist en moet ruimhartig worden omgegaan met de vergunningen op milieugebied (bijvoorbeeld bij de horeca). De architecten hebben zeker deze zomer nog nodig om hun plannen zover uit te werken dat er begonnen kan worden met de bouwvoorbereiding en het aanvragen van vergunningen. Als alles al verloopt zoals hiervoor is geschetst, is er met ingang van de zomer van 2001 een exploitatietermijn van 4 jaar. In het derde jaar wordt de 'break even' bereikt en in het vijfde is sprake van een positief resultaat.

9.8 Voortgang

Aangezien de Projectgroep Broedplaatsen van het Project Management Bureau in principe F 4.000.000,- heeft toegezegd, is er voorlopig voldoende budget om alles in werking te houden en geen vertraging in de voortgang te krijgen. Dat biedt ook tijd om de financiering rond te krijgen.

In het architectonische plan en het rapport met betrekking tot de financiering en exploitatie zijn deze benaderingen verder uitgewerkt. Bij bestudering van deze rapporten zal blijken dat de financiële insteek van de overheid op het te realiseren project nogal grote vormen zal moeten aannemen als je het hebt over een exploitatietermijn van vijf jaar. Deze visie wordt bevestigd door de heer Dr P.P. Renoir van de Kamer van Koophandel Amsterdam in zijn brief van 19 mei 2000 aan het Dagelijks Bestuur van Stadsdeel Amsterdam Noord. Deze brief nemen we dan ook als bijlage op in het financiële rapport.

In het financiële rapport wordt verder beargumenteerd welke keuzes er zijn voor de overheid om Kinetisch Noord low profile dan wel met een volle exposure van de mogelijkheden in zijn totaliteit in de wereld te zetten.